

Poselitev Davče, Zale, Potoka, Osojnika in Podporezna

Alojz Demšar
Petra Leben Seljak

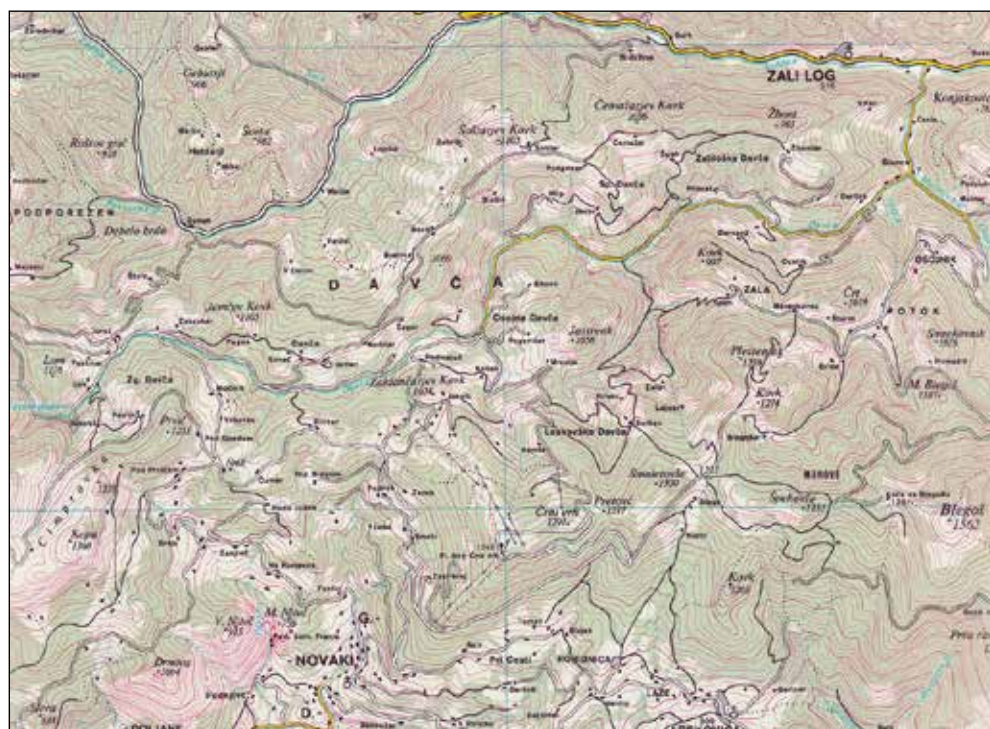
Uvod

Naselje Davča obsega planoto med Zadnjo in Selško Soro na severu ter razvodnico Selške in Poljanske Sore na jugu. Razvodnica se vzpenja proti vrhovoma Porezna na zahodu in Blegoša na vzhodu. Potok Davča, ki izvira pod Poreznom, deli planoto na dve slemeni. Na teh slemenih, ki so jih stranski pritoki Davče izoblikovali v številne holme in kovke, stoji večina davških domačij.¹

Poselitev Davče se je začela nekaj let pred l. 1560 in bila večinoma zaključena do leta 1630.² Lastniki davških kmetij, njihove dajatve in drugi podatki so vpisani v urbarjih loškega gospostva. Pavle Blaznik je ugotovil, da bi bilo za razumevanje poselitve potrebno urbarske vpise lokalizirati – določiti, na katere kmetije se vpisi nanašajo. Vendar je lahko lokaliziral le nekaj vpisov. Ugotovil je, da je Jemc iz središča Davče v urbarjih

vpisan v rubriki *Jesterberdi*, Šoštar v *Alss Egkch*, Vrhove in Močnik pa v *Per Jeseri*. V urbarski rubriki *Alss* so kmetije iz južne Davče, ob meji z naseljem Gorenji Novaki.³ Silvo Torkar je s pritegnitvijo matičnih knjig župnije Sorica lokaliziral vpise v urbarjih loškega gospostva za štiri kmetije iz Podporezna.⁴

Z uporabo terezijanskega katastra in zemljiške knjige sva za kmetije v vaseh Davča, Davča pri Leskovici, Podporezen, Zala, (Farji) Potok in Osojnik našla njihove vpise v urbarjih loškega gospostva. Locirani urbarski podatki so dali jasnejšo sliko poselitve in razvoja teh vasi. Ugotovila sva, kdaj so bile kmetije prvič vpisane v urbar in kdo so bili njihovi prvi lastniki. Priimki mnogih prvih naseljenecv kažejo na njihov izvor. Pojasnjen je tudi izvor nekaterih hišnih imen. V prispevku uporabljava kratice TK – terezijanski kataster in FK – francisjejski kataster. Vabljeni k branju prispevka.

Davča, del Podporezna, Zala, Potok in Osojnik. Vir: Atlas Slovenije, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1992, stran 103.

Davča fotografirana iznad Sorice. Čisto zadaj sleme od Blegošja proti Podporeznu. V sredini sleme nad Selško in Zadnjo Soro, od Žbonta (Davča 44) do Jureža (Davča 6). Fotografijo je posnel Tone Mlakar leta 1970. Hrani jo Loški muzej.

Na katere kmetije se nanašajo urbarski vpisi v davškem uradu loškega gospostva?

Kmetije, podložne loškemu gospostvu v vaseh Davča, Davča nad Leskovicco, Zala in (Farji) Potok, so bile v urbarjih vpisane v urad Davča, v vasi Podporezen v urad Sorica, v Osojniku v urad Selca in kmetija Sluga v Davči pri Leskovici v urad Hotavlje. V tabeli 1 na koncu prispevka so v prvih dveh stolpcih vpisana imena lastnikov posesti v obrazcu D terezijanskega katastra.⁵ V tretjem in četrtem stolpcu sta rubrika in zaporedna številka vpisa kmetije v obrazcu D. Imena lastnikov smo nato poiskali v štiftnem registru. V petem in šestem stolpcu sta rektifikacijska številka kmetije iz štiftnega registra in velikost (del hube, kajža).⁶ Z rektifikacijsko številko smo posest poiskali v zemljiški knjigi loškega gospostva, kjer smo dobili tudi njeno hišno številko (sedmi in osmi stolpec).⁷ Dodana sta sedanja hišna številka in hišno ime (zadnja dva stolpca). Na koncu tabele so podatki za dve kmetiji iz Davče in dve iz Podporezna, ki so bile podložne cerkvi sv. Nikolaja v Sorici.

Prvi urbar urada Davča je iz leta 1615, Alsser Supp. Davške kmetije so bile leta 1612 vpisane še v uradu Sorica, Officium Zarz.⁸ Se pa urad Davča omenja že prej, leta 1587 (Officium Dautsch) pri popisu lazov,⁹ kar kaže, da je bil zastavljen (ne pa tudi realiziran) za časa rovtarske kolonizacije, nekoliko kasneje kot osliški urad. V urbarjih so lastniki kmetij vpisani v enakih rubrikah in enakem vrstnem redu kot v obrazcu D terezijanskega katastra. Zato jih lahko sledimo do prvega vpisa v urbarjih.

V rubriki *Alss* je v terezijanskem katastru osem vpisov: 6 kmetij (Tušek, Bičkar, Čumar, Pogorišar, Močilar in Zaklančar), travnik (v lasti Podgojzdarjeve kmetije) in skupni Močilarjev, Podmejačev in Žagarjev mlin. Najmlajša kmetija je Pogorišar, ki so ga v urbar soriškega urada vpisali leta 1568. Preostalih pet kmetij je nastalo iz sedmih rovtov, ki so vsi omenjeni že v urbarju iz leta 1560. Takrat so jih vodili v osliškem uradu in jih nato postopoma do leta 1570 prepisovali v soriškega.

V rubriki *Per Jesere* so tri kmetije (Vrhovc, Močnik in Podgojzdar), ki so ravno tako nastale med leti 1560 in 1568. Te so bile že od začetka vodene v soriškem uradu. Do leta 1610 so bile vpisane kot zadnje tri v rubriki kajžarjev.

Tri kmetije so vpisane v rubriki *Allß Egkh* (Šoštar, Podgrivc in Žbont). Stojijo na slemenu med Selško Soro in potokom Davča, v urbar soriškega urada so jih vpisali leta 1564 kot nove rovt.

V rubriki *Jasterberdi* je pet kmetij (Žagar, Jemc, Na Rovani, Brelih in Zahrib) in senožet v lasti kmeta iz Gorenjih Novakov (prvotno rovt znan kot *Chmelshnighk*). V urbar so jih vpisali med leti 1568 in 1573, nastale so na slemenu med Zadnjo Soro in potokom Davča. Ime je rubrika dobila po precej oddaljenem Jastrenku (1055 m). Verjetno je na pobočjih Jastrenka stala kmetija Martina Pivka (Piwagkh), vpisana leta 1568 v *Jasterberdi* na prvem mestu in nato leta 1569 izbrisana. Stala bi lahko na jugozahodnem pobočju Jastrenka, kjer je desetletje zatem (1577) nastal Mrovlje.

V rubriki *Undersassen* (podružniki) ima terezijanski kataster 16 vpisov. Gre za nove kmetije, ki so jih po letu 1572 dopisovali v rubriko *Jasterberdi*, leta 1588 pa so jih izločili in vodili kot podružnike. Najstarejša kmetija v tej rubriki je Čenda v Leskovški Davči, ki so jo v soriški urbar prepisali šele po letu 1590, v osliškem pa je omenjena že leta 1572. Devet kmetij je nastalo v letih 1577–1579 (Zablegošar, Podmejač, Mrovlja, Bitenc, V Bregu, Hlip, Zgoranja Pustota, Spodnja Pustota in Matevžk v Potoku), tri leta 1582 (Jemčeva bajta, Javor in Marinkovec v Potoku) in tri leta 1588 (Špan, Košan in Grapar v Leskovški Davči).

Najmlajše kmetije so vpisane v registru novincev (*Neugereutler*), nastale so po letu 1588. Bilo jih je 21, do nastanka terezijanskega katastra se jih je obdržalo 19. Prvih devet rovtov je obstajalo že leta 1622 (Čemažar, Jurež, Zakovkar, v Dolini in Pstinar v Davči, Brles v Potoku, Sorčan, Zalar in Krivc v Leskovški Davči).¹⁰ Leta 1625 so v urbar vpisali Ocvirka in Mohorja, leta 1627 šest kmetij (Kovk, Špeh, Pavlin, Hrovat, V Gozdu in del Matevžkove kmetije),

nazadnje pa leta 1632 dve kmetiji v zaselku Za Prvičem (Davča 1 in 2).

Po letu 1620 so kmetije nastale na zadnjih za poselitev primernih zemljiščih. Nekatere od njih niso vpisane v uradu Davča temveč v sosednjih uradih Hotavljje (Sluga v Leskovški Davči), Selca (Štulc, Koblar in Žagar v Osojniku) in Sorica (vas Podporezen: Rovtarja, Podhočarja in Plašajtarja so v urbar vpisali leta 1632, medtem ko je Pohman obstajal že leta 1560).

Nič pa ne vemo o času nastanka tistih desetih kmetij, ki so prvič omenjene šele v terezijanskem katastru, čeprav so verjetno nastale vsaj sto let pred tem. Šest je bilo podložnih loškemu gospodstvu, vpisane so v uradu Davča v rubriki *Pfaffenbacher*, pet v Potoku (V Bregu/Gradnik, Šturm, Bajtar, Hribovc, Smrekar) in Štulc v Davči. Štiri kajže pa so bile podložne podružnični cerkvi sv. Nikolaja v Sorici, dve v Zaliloški Davči (Robovc in Bernard) in dve v Podporeznu (Pri Klemenu in Majdelc).

V nadaljevanju je opisana zgodovina vsake kmetije in zgodovina vasi, s poudarkom na najzgodnejšem obdobju, na poselitvi. Naselje Davča je zaradi svoje prostranosti opisana po delih: Pri Cerkvi, Zgornja, Osojna, Spodnja, Zaliloška in Leskovska Davča. To razdelitev Davče je uporabil v svojem temeljitem opisu Davče in Podporezna že France Planina.¹¹

Poselitev središča Davče – Pri Cerkvi

Središče naselja Davča je *Pri Cerkvi*. V času nastanka terezijanskega katastra (1748–1756) je tukaj stala Jemčeva kmetija, kajža v lasti Jemčeve kmetije in nekoliko proč Močilarjeva kmetija.

Davča 13, Jemc, polovični grunt, stavbne parcele: dve hiši (37, 38), mlin (34) in gosp. poslopja (35, 36, 39). Prvi lastnik

Središče Davče – Pri Cerkvi. Cerkev je bila zgrajena leta 1878, poleg je Jemc (Davča 13), levo šola in za šolo Davča 14. Desno od cerkve najprej Močilar (Davča 15) in nato Žagar (Davča 16). Fotografijo je posnel Alojz Demšar leta 2021.

kmetije je bil leta 1568 Gašper Tušek, naslednji pa od leta 1570 Mihael Jemec (Homiz), ki je bil leta 1578 in 1584 *pietar* soriškega urada. Poznamo še naslednje gospodarje iz Jemčeve rodbine: Jakob (1605 in 1610, župan novega davškega urada l. 1610, umrl 1627), sin Jurij (1627, župan l. 1630, 1636, 1660), Lenart (1688, 1709), Andrej (1714, 1754, župan l. 1769), Andrej (od 1799), Janez (od 1818), Martin (od 1859).

Davča 14, Jemčeva bajta,

tretjinski grunt, stavbna parcela 40. Prvi lastnik kmetije je bil leta 1581 Gale Tavš, med leti 1590 in 1610 je kmetijo postala last sosednjega Jemčevega grunta. V urbarjih je vpisana kot majhen rovt (kasneje samo senožet in mlin), ki se nahaja pri Škofličah ob potoku (*zu Skhoflishach bein Prunen*). V TK pa je vpisan mlin na Davči (*an der Alls*, 1 kamen na nestalni vodi), ki je prvič omenjen 1620, deloval je še v 20. stoletju. Škofliče se pojavijo tudi pri opisu skupnega pašnika v TK: *Nachbahrshafft in der Allß zahlt der Alben Javoriana Rupa und na verch Skopischech genannndt.*

Davča 15, Močilar,

polovični grunt, stavbne parcele 46 (hiša), 47 in 48 (mlin). Kmetija je bila vpisana leta 1560 kot rovt Kriški Kovk v osliškem uradu v lasti Gregorja Štucina, ki je po prepisu v soriški urad vpisan z dvojnim priimkom Štucin ali Tušek. Nasledil ga je sin Ile (1569), ki je obdržal le priimek Tušek, njega pa Lovro Tušek (lastnik že leta 1605), ki je kmetijo okrog leta 1618 prodal za 250 goldinarjev Tomažu Prezlju. Priimek Prezelj se je obdržal poldrugo stoletje (Tomaž še 1655, Andrej 1660–1688, 1709 Jurij, 1754 Marjeta). Leta 1783 je kmetijo prevzel Mihael Peternel. Ta priimek so imeli lastniki še leta 1900. Hišno ime Močilar je lahko prineseno, morda s kmetije Na Močilih v Dolenjih Novakih 31, ko se je leta 1783 k hiši priženil Mihael Peternel.

Leta 1630 so Močilar, Podmejač in Žagar na Močilarjevem svetu postavili skupni mlin. Skupna last je

bil še v terezijanskem katastru (1754), v franciscejskem katastru pa je Močilarjev. Deloval je še v 20. stoletju. Pri tem mlinu je nekakšno stičišče Davče Pri Cerкви (Močilar) oziroma Spodnje Davče (Žagar) z Osojno Davčo (Podmejač).

Močilarjeva kmetija je bila med prvimi, ki so jih postavili v Davči. Sredi gozdov jo je izkrčil Gregor Štucin ali Tušek, ki je bil gospodar tudi pri Tušku, Davča 17.

Poselitev Zgornje Davče

Zgornja Davča zavzema zahodni del davškega ozemlja nad levim bregom potoka do Jemčevega Kovka, na obeh straneh vzpetine Prvič, pod prevalom Razpetem in Bičkarjevim gričem.¹² V času nastanka terezijanskega katastra (1748–1756) je bilo tukaj 12 kmetij: Jakobč, Šebreljenc in Štalc, Pavlin, Pstinar, Jurež, Štalc, Zakovkar, Močnik, Vrhovec, Podgojzdar, Čumar in Bičkar. Štalc in Šebreljenc sta nastala z delitvijo kmetije Davča 2. Kmetije Davča 1, 2 in 3 stojijo v zaselku Zaprvič.

Davča 1, Jakobč,

tretjinski grunt, stavbni parceli 1, 2. Rovt je izkrčil Janez Peternel leta 1632. Lastniki s priimkom Peternel so bili še Blaž (1660 in 1688), Jakob (1754), Jakob (1800), Florijan (1816), njegov brat Jakob (1838), Jožef (od 1859, še leta 1900). Hišno ime po Jakobu Peternelu, lastniku leta 1754 ali kasnejšemu soimenjaku, ki je prevzel kmetijo leta 1838.

Davča 2, Šebreljenc in Štalc,

tretjinski grunt, stavbni parceli 3, 4. Kmetija je bila osnovana leta 1632. Leta 1651 je bil lastnik Blaž Peternel, za njim pa Luka Peternel (1655), Pavel Peternel (1660–1688), Tomaž Peternel (1709), Kocjan Peternel (1754). Priimek se je spremenil leta 1803, ko se je Marija Peternel poročila s Florjanom Lapajnetom. Marija Lapajne, poročena z Jakobom Peternelom (verjetno njuna hči) je bila lastnica od 1828, Blaž Peternel pa od 1868. Leta 1900 je bila kmetija

že razdeljena, lastnika sta bila Jožef Peternel in Lovrenc Freljih.

Davča 3, Pavlin,

tretjinski grunt, stavbna parcela 5. Prvi vpisani lastnik je bil Martin Košir leta 1627, kmalu po letu 1636 ga je nasledil Andrej Košir (lastnik še 1660), leta 1688 je gospodaril Andrej Prezelj. Isti priimek je pri hiši še leta 1900. Hišno ime po Pavlu Prezlju, lastniku med leti 1820 in 1871.

Davča 4, Pstinar,

tretjinski grunt, stavbni parceli 11 in 12. Rovt je bil izkrčen v prvih dveh desetletjih 17. stoletja. Gospodarji so se pisali Tavš: prvi je bil Lenart (1622), zadnji Janez (1714), nato pa se je kmetija dedovala po ženski liniji. Marjeta Tavš (TK) in Jera, ki jo je leta 1802 nasledil sin Luka Švarckobler. Hišno ime leta 1900 je bilo Miha, verjetno po Mihaelu Švarckoblerju, lastniku od leta 1847.

Davča 6, Jurež,

tretjinski grunt, stavbne parcele 8, 9 (mlin) in 15. Prvi lastnik majhnega rovta je bil Ivan (Juuan) Tušek (1622), priimek je bil takrat v Davči 17 in 34. Po letu 1636 je prevzel Lovro Tušek, nato so bili lastniki Matija, sin Urbana Prezlja (1655), Matevž Brejc (1714) in Brigita Brejc (TK), Mihael Freljih ter njegova sinova Matija (od 1803) in Jurij (od 1808), ki je zaslužen za hišno ime Jurež. Leta 1838 je kmetijo kupil Andrej Primožič, leta 1900 pa je bil lastnik Franc Primožič. Mlin je bil na kmetiji že od leta 1630, deloval pa je tudi v 20. stoletju.

Davča 7, Zakovkar,

tretjinski grunt, stavbna parcela 18. Prva vpisana lastnica je bila Neža Prezelj leta 1622. Priimek Prezelj so imeli še Tomaž (po 1636 do 1655), Matija, sin Urbana Prezla (1660, 1666; 1655 je lastnik Davče 6) in Gašper (1688–1714). Leta 1754 je bil lastnik Jurij Švarckobler. Leta 1808 je kmetijo po materi Jeri prevzel Matevž Peternel in ta priimek je bil pri hiši še leta 1900.

Davča 8, V grap (1825), Za Javorom (1900), Štulc (sedaj),

kajža, stavbni parceli 16 in 17. Ni znano, kdaj je bil rovt izkrčen. Prvi znani lastnik je bil Urban Prezelj leta 1754, za njim Neža Prezelj (od 1778), Matevž Freljih (FK, verjetno mož ali sin Neže Prezelj), Jožef Freljih (od 1821), brat Janez Freljih (od 1841), sin Janez Freljih (od 1870), leta 1900 pa Jožef Koder.

Davča 9, Vrhovc,

polovični grunt, stavbne parcele 24, 25. Bajti s hišno številko 53 in 54 na stavbnih parcelah 19, 23. Rovt *am Sellant* je naredil pred letom 1560 Jernej Čeferin, od njega ga je kupil Gašper Prezelj, ki je bil lastnik leta 1560. Že po nekaj letih ga je predal (ali prodal) bratu Jakobu Prezlju. Leta 1630 je gospodaril njegov sin Jakob, od leta 1636 in še leta 1655 Jurij Prezelj, leta 1660 Jernej Prezelj, med 1666 in 1681 Marjeta Prezelj in leta 1683 Andrej, sin Gregorja Freliha. Ta priimek je bil pri hiši še leta 1900 (Miha Freljih). Vrhovc je imel mlin na Davči (*an der Alls*) že leta 1651, deloval pa je še v 20. stoletju.

Davča 10, Močnik,

polovični grunt, stavbne parcele 21, 20, 22, bajta hišna številka 55. Rovt je naredil pred letom 1568 Gašper Prezelj, verjetno isti kot je leta 1560 kupil Vrhovca. Lastniki so bili Prezlji: Jakob (1568–1572), Gašper (1577–1590), Janez (1610), Urban (1612–1627), Urbanov brat Križe (1630, 1636), Križejev sin Matija (1651–1666), Andrej (1688). Za Andrejem Močnikom (1709) so z istim priimkom sledili Urban (1754, 1781), Jožef (od 1811), brat Andrej (od 1837), sin Jernej (od 1847), Andrejeva sestra Marija Močnik (od 1852). Leta 1863 je kmetijo kupila Marija Freljih, njen sin Miha Freljih (1887, 1900) je bil naslednji lastnik.

Davča 11, Podgojzdnik,

polovični grunt, stavbne parcele 26, 27, 28. Rovt *Naprauitzi* je naredil Gregor Pagon iz tolminskega gospostva, prvič je vpisan leta 1563, lastnik še leta 1577, nato sin Martin do leta 1605. Mihael Prezelj je bil lastnik leta 1610, nato Uršula Prezelj (1630),

V Zgornji Davči, v Zaprviču. Na desnem robu je kmetija pri Pstinarju (Davča 4), zadaj levo je Hoč. Na njegovem pobočju pa je viden Podhočar (Podporezen 5). Fotografijo je posnel Tone Mlakar med letoma 1960 in 1970. Hrani jo Loški muzej.

Matej Prezelj (od 1636), Valentin Biček (1660), Katarina Prezelj (1688), priimek je bil isti še leta 1714 (Matevž Prezelj), leta 1754 pa je gospodaril Lovro Frelih. Leta 1811 je kmetijo prevzela Marija Peternel, poročena z Blažem Bevkom. Priimek Bevk je bil pri hiši še leta 1900 (Luka Bevk). Prva omemba Davče 11 je leta 1560. H kmetiji je namreč spadal tudi rovt, ki ga je naredil Jurij Jesenko (1560–1572), nasledila Marjeta Jesenko (1577–1590), leta 1610 pa je bil že v lasti tukajšnjega Mihaela Prezlja in od 1630 uporabljan za senožen.

Davča 19, Čumar, polovični grunt, stavbna parcela 29. Rovi je izkrčil Matevž Pominik, prvič je bil vpisan leta 1560. Rodbina se je nadaljevala, leta 1582 je bil lastnik Urban, nato Adam (1612), pa Urban (1615–1625) od leta 1627 njegova sestra Špela Pominik. Naslednji lastniki: Lovro Tušek (1660), Agata Peternel (1688), Marina Prezelj (1754), Luka Bizjak se je poročil z Ano Prezelj in prevzel kmetijo (1799), Martin Bizjak (1827), Janez Ambrožič (1865). Ta priimek je bil pri hiši še leta 1900.

Davča 20, Bičkar, polovični grunt, stavbne parcele 30–33. Kmetija je nastala iz rovta Jurija Kende *Na Lomeh* pri Črnem vrhu (prvi vpis leta 1560, do 1570 v osliškem uradu) in rovta Tonija Lisice (prvi vpis leta 1560). Urban Peternel je postal lastnik drugega rovta leta 1570, prvega pa leto zatem. Nasledila sta ga Jurij Peternel (1577–1605) in Matija Tušek (1610), okrog leta 1613 pa je kmetijo kupil Eler Biček. Priimek se ni obdržal dolgo (1636–1655 Valentin Biček), vendar je za njim ostalo hišno ime. Leta 1660 in 1688 je bil lastnik Mihael Prezelj, priimek se je obdržal do leta 1859, ko je kot lastnik vpisan Franc Frelih, leta 1900 pa Rozalija Bevk.

Prva poselitev Zgornje Davče se je začela ob meji s tolminskim gospodvom. Pri Jezeru so pred letom 1560 postavili kmetijo Vrhovc in prvi del Podgojzdnika, do leta 1563 drugi del Podgojzdnika in do

leta 1568 Močnika. Do leta 1560 so postavili tudi Čumarja in Bičkarja (oba dela).

Po priimkih prvih lastnikov lahko sklepamo, s katere strani so prišli. Priimki Čeferin (Vrhovc), Pogan (Podgojzdnik), Lisica (Bičkar), Štucin - Tušek (Tušek), Kenda in Peternel so bili v 16. stoletju pogosti na Cerkljanskem,¹³ priimka Pominek (Čumer) in Jesenko pa v Leskovici, Studorju in Debenih.¹⁴ Gašper Prezelj, ki je kupil kmetijo Vrhovc in izkrčil kmetijo Močnik, je bil verjetno iz Sorice. Priimek Prezelj je bil v 16. stoletju na Cerkljanskem in na soriškem ozemlju. Leta 1560 so bili v soriškem uradu poleg njega še trije kajžarji s priimkom Prezelj.¹⁵ Medtem ko sta Čeferin in Pogan v urbarju označena kot "Tolminca", pa Gašper in Jakob Prezelj nimata te oznake.

Druga poselitev Zgornje Davče se je začela eno generacijo kasneje okrog leta 1600. Takrat so nastale sosednje kmetije (v oklepaju so priimki prvih lastnikov): Jurež (Tušek), Zakovkar (Prezelj) in Pstinar (Tavš). Zaselek Zaprvič je nastal eno generacijo zatem, po letu 1627: Pavlin (Košir), Davča 2 (Peternel) in Jakobč (Peternel). Priimki Tušek, Prezelj in Peternel, ki so jih imeli že prvi naseljenci Davče in poselitve na približno 30 let dovoljujejo domnevo, da je marsikatero od šestih kmetij izkrčil mladi rod iz prvih davških kmetij.

Poselitev Osojne Davče

Osojna Davča zavzema južni del planote nad desnim bregom Davče vzhodno od Bičkarjevega griča do spodnjega toka Zale.¹⁶ V času nastanka terezijanskega katastra (1748–1756) je bilo tukaj 8 kmetij: Tušek, V Gozdu, Zaklančar, Košan, Podmejač, Mrovlja, Pogorišar in Bitenc.

Davča 17, Tušek, polovični grunt, stavbne parcele 61, 62, 63. Rovi *Khroshlevitzi* (Krošlevica) je vpisan že leta 1560 z lastnikom Valentinom Peternelom, leta 1563 pa Gregorjem Štucinom ali Tuškom. Od leta 1588 pa vse do 1636 je bil lastnik njegovega sina Simon Tušek, nato so

ta priimek imeli še Janž (1651), Agata (1688), Tomaž (1694, 1714) in Maruša Tušek (1754). Leta 1809 je kmetijo po očetu Jerneju nasledil Jernej Jemec in jo leta 1825 prodal Juriju Golji, isti priimek je bil tam še leta 1900. Mlin je bil pri kmetiji omenjen od 1625 do 1714. Hiša je stala na sedanji parceli 446/5, podrli so jo nemški vojaki med drugo svetovno vojno, ker je stala v bližini medvojne okupacijske meje med Italijo in Nemčijo.¹⁷ H kmetiji je od leta 1610 spadala tudi senožet, ki je bila najprej samostojna enota: Martin Devjak (1577–1581), Ile Tušek (1582–1588, Davča 15, Močilar). Enako ime Krošlevica ima še en rovt, ki ga je 1568 naredil Gašper Tušek (Davča 13, Jemc), verjetno Simonov brat in ravno tako Gregorjev sin. Oče Gregor pa je vpisan tudi kot lastnik rovta Kriški kovk (Davča 15, Močilar).

Davča 21, Podmejač, polovični grunt, stavbne parcele 59, 58, bajta št. 22. Kmetijo je zastavil Martin Jemec, prvič je bil vpisan leta 1577, umrl je leta 1610 in kmetijo je dedoval njegov sin Toni, od njega je kmetijo pred letom 1612 za 99 goldinarjev kupil Mihael Peternel. Leta 1636 je bil lastnik Simon Peternel, za njim Lenart Prezelj (1651), Jakob Mohorič (1660), Andrej Mohorič (1688, 1714), Tone Mohorič (1754). Isti priimek je pri hiši še leta 1856. Leta 1900 je bil lastnik Matevž Jenstrle. Hišno ime je ledinsko, leta 1688 in 1709 je kmetija vpisana kot rovt *Pod meio*.

Davča 23, Košan, polovični grunt, stavbne parcele 66, 67. Kmetijo so verjetno vpisali leta 1588 kot enega od štirih novih rovtov. Prvi lastniki niso znani, leta 1605 pa je bil lastnik Jeler Ažbe. Pred letom 1630 jo je za 80 goldinarjev kupil Mihael Peternel, ki je bil pieter davškega urada. Leta 1660 in 1688 je ta funkcija pripisana k imenu lastnice Marjete Peternel. Priimek je bil enak še leta 1714 (Majda Peternel). Nato pogoste spremembe priimka: Neža Mohorič (1754), Helena Ambrožič (1782), Luka Peternel (od 1804), sin Jakob (od 1843), Anton Mohorič (kupil leta 1865), Florijan Mohorič (1900).

Davča 24, V Gozdu, tretjinski grunt, stavbna parcela 65. Kmetija sestoji iz novega rovta in senožeti. Rovt je bil v urbar vpisan 1627 z lastnikom Jakobom Kremžarjem, senožet pa je pred letom 1660 Kremžar kupil od Križaja Peternela iz tolminskega gospostva. Jakoba Kremžarja je med 1660 in 1688 nasledil Jurij Kremžar. Priimek se je ohranil do leta 1754. Nato sledijo lastniki s primki Kenda, Primožič, Kokalj. Leta 1900 je bil lastnik Anton Torkar.

Davča 25, Mrovlja, polovični grunt, stavbne parcele 68, 69. Kmetijo je izkrčil Jakob Govekar, ki je bil prvič vpisan leta 1577 in je bil lastnik še leta 1612. Priimki lastnikov so se menjavali: Kocijan Nadižovec (od 1615), leta 1626 je kmetijo kupil Kocjanov zet Boštjan Ambrožič in jo že ok. leta 1630 prodal Blažu Mohoriču, leta 1660 ima kmetijo Jakob Nadižovec, leta 1688 in leta 1714 pa Matija Nadižovec. Sledijo: Maruša Kenda (1754), Jakob Peternel (od 1823), Anton Peternel (od 1854), Lovrenc Koder (kupil leta 1873). Hišno ime Mrovlja je verjetno prinesel Jakob Peternel od Mrovlje v Novinah 1, kjer je bil priimek Peternel od leta 1754 in vsaj do leta 1900.

Davča 26, Pogorišar, polovični grunt, stavbna parcela 70. Kmetijo je izkrčil Primož Rutar pred letom 1568, ko jo je kupil Jurij Nadižovec (1568) in takoj nato Mohor Tavčar (1569). Osem let kasneje je postal lastnik Boštjan Stahia (1577). Dajatve so hkrati narasle s 15 krajcarjev na 40, ko pri drugih rovtih ni sprememb. Verjetno je Stahia kupil in združil dva rovta, drugi bi bil lahko v lasti Blaža Bešla. Naslednji lastniki: Andrej Laker (1590), Neža, žena Blaža Bešla (1605–1618), Anica Bešl (1620), Urban Mohorčič (1660), Matija Mohorčič (1688), Boštjan Hudalin (1709), Jurij Valentinčič (1754), Anton Močnik (1825), Štefan Močnik (od 1855), Jurij Kavčič (kupil leta 1863) in Marjana Kavčič (1900).

Davča 27, Bitenc, polovični grunt, stavbne parcele 71, 72, 73, mlin. Kmetijo je izkrčil Gregor Mohorčič, prvič je bil vpisan leta 1579. Priimek Mohorčič se je obdržal do leta 1714. Lastniki s tem priimkom so bili: Blaž (1620), Janez (1636), Jurij (1651, 1709) in Urban (1714). Sle-

dili so: Jožef Peternel (1754), Jakob Močnik (1825), Anton Florjančič (od 1848), Jožef Jemc (od 1853), Jakob in Marjana Čerin (od 1872), Tomaž Čerin (1900). Mlin, prvič omenjen leta 1625, je bil leta 1630 že opuščen. Novega so postavili leta 1705 in je bil vpisan še leta 1754, stal je na potoku Davča.

Pogled od Močnika v Zgornji Davči (Davča 10) proti Blegošu. Najvišje stoji Sorčan (Davča pri Leskovici 4), levo pod njim Mrovlja (Davča 25), še nižje levo Pogorišar (Davča 26). Fotografijo je posnel Tone Mlakar med letoma 1960 in 1970. Hrani jo Loški muzej.

Davča 28, Pestota (1825), Zaklančar (1900), Jokelc (sedaj), kmetija iz dveh rovtov po terezijanskem katastru, stavbna parcela 64. Začetek kmetije sega v leto 1560, ko je Matija Peternel prvič plačal dajatve (8 krajcarjev, do leta 1570 vpisan v osliškem uradu) za nov rovt nad Robidnico. Drugi, gornji rovt je Matevž Govekar dobil od brata Aleksa, prvič je bil vpisan leta 1560, leta 1578 ga je prodal Matiji Peternelu. Na združeni kmetiji je bil priimek Peternel še leta 1694 (Boštjan Peternel) in v letih 1709–1714, ko sta bili lastnici Agata in za njo Jera Peternel. Posedovali sta tudi kmetijo Čumer, kjer sta verjetno živeli. Iz tega časa bi lahko bilo hišno ime Pustota, ki je vpisano v franciscejskem katastru (1825). Naslednji lastnik je bil Jakob Biček (1754), v 19. stoletju pa je bila kmetija razdeljena.

V Osojni Davči so prvi kmetiji – oba dela Zaklančarja – postavili pred letom 1560, Tuška pa leta 1560. Peternela sta po priimku sodeč prišla iz tolimskega gospostva, Govekar pa morda iz žirovskega urada. Nato so se v dveh desetletjih zapolnila za poselitev primerna mesta (v oklepaju so priimki prvih naseljencev): Pogorišar (Rupar), Mrovlja (Govekar), Bitenc (Mohorčič), Podmejač (Jemc), Košan. Zadnja je po več desetletjih premora v naseljevanju nastala kmetija V Gozdu (1627).

Poselitev Spodnje Davče

Spodnja Davča se razteza po severnem delu planote v prisojeh nad levim bregom Davče do pod vrhov Kovkov in po osojah nad dolino Zadnje Sore.¹⁸

Davča 16, Žagar, stavbne parcele 49, 50–52.

Prvi lastnik kmetije je bil leta 1568 Jernej Mihelič, leta 1570 jo je prodal Jeronu Miheliču, dedoval je Jeronov sin Janez (1586, 1636). Jurij Mihelič je imel leta 1660 tudi žago, prav tako leta 1688 Urban Mihelič. Leta 1709 je bil lastnik Simon Ambrožič, enak priimek še leta 1754 (Matija Ambrožič). V 19. sto-

letju so bili lastniki Valentinčiči: Andrej (od 1808, nasledil očeta Antona), Florijan (od 1843), Marija, roj. Bevk, (od 1857), Janez (od 1871). Žaga, prvič vpisana leta 1660, je delovala še v 20. stoletju.

Davča 18, Na Rovnan,

stavbna parcela 57. Prvi lastnik kmetije je bil leta 1569 Jurij Maček, že isto leto Križe Šturm (lastnik še 1612), za njim pa: Matija Šturm (1615, 1630), Matija Biček (1636), Mihael Frelih (1651, 1660), Gregor Nadižovec (1688, 1709), Marina Nadižovec (1714), Jakob Čemažar (1754). Isti priimek je tam ohranjen še leta 1900.

Davča 29, V Dolini,

stavbne parcele 41, 42, 44, 43, bajta hišna številka 48. Kmetijo je leta 1622 postavil Andrej Šorl (do 1651). Jakob Mohorič je bil lastnik leta 1655, nato pa Prezlji: Lenart (1660), Blaž (1688, 1714), Jakob (1754), Jernej (od 1803), Janez (od 1836), Miha (od 1866), Terezija (1900).

Davča 30, Brelih,

stavbne parcele 53, 55, 56, 54, bajta št. 31. Kmetijo je leta 1569 postavil Peter Frelih, lastnik še leta 1588. Med leti 1605 in 1636 je gospodaril Štefan Frelih. Rodbina Frelihov se je nadaljevala: Andrej (1651, 1660 – župan urada Davča, 1683), Jakob (1688, 1714), Marko (župan l. 1746, 1754), Urban (1754), Jera (1767), Jožef (1788), Luka (od 1805), Tomaž (Lukov brat, od 1807), Peter (od 1858, še leta 1900). Mlin je bil prvič vpisan leta 1630, zadnjič pa leta 1714. Hišno ime Brelih je nastalo po priimku lastnikov, ki so izkrčili kmetijo in na njej stoletja živel. Urbarsko ime kmetije je bilo *zu Eßlingkh*, *zu Esslingkh*, *zu Eslingkh*. Ime so uporabljali od 1569 do 1586.

Davča 32, Zgornja Pustota (1900), Pri Kristini (sedaj), stavbne parcele 83, 81, 82, bajta št. 33. Kmetijo je postavil leta 1578 Justin Tavčar. Leta 1610 in 1615 je bil lastnik Gregor Meyer, leta 1612 pa Gregor Tavčar, morda gre za isto osebo, nato Matija Frelih med leti

1620 in 1660 in Urban Frelih (1688, 1709). Urban je bil hkrati lastnik Marinkovca (Potok 10), kjer je verjetno živel. Tukajšnja kmetija pa bi takrat lahko dobila ime Pustota, kot ga ima v franciscejskem katastru. Urban Frelih je bil tudi župan urada Davča (prvi vpis županovanja 1696, zadnji 1709). Urbana je pred letom 1714 nasledil sin Jernej Frelih, leta 1754 pa je bil lastnik Blaž Prezelj. Sledijo: Jakob Čemažar (1767), Jernej Čemažar (1792), Simon Čemažar (od 1804). Leta 1900 pa je bila lastnica Neža Jenstrle.

Davča 34, Zahribar, stavbna parcela 86. Kmetijo je postavil leta 1573 Primož Pavelšnik, lastnik je bil še leta 1586, nato Luka Tušek (1590), Mihael Tušek (1610) in Matija Tušek (1612, 1636). Matija Frelih (1655) je prvi znani lastnik s tem priiikom, sledili so: Boštjan (1688, leta 1675 je postavil mlin, zadnji vpis mlina 1709), Matevž (1709), Jurij (1754), Tomaž (1767), Jera (1788), Gašper (1792), Jernej (od 1822), Janez (1900).

Davča 35, Mohorc (1825), Spodnja Pustota (1900), Pri Pepetu (sedaj), stavbni parceli 84 in 85. Prvi lastnik kmetije je bil Mohor Tavčar (1578), od njega kupil Gregor Jemec (1581–1615), sledili so Jurij Jemec (1617, 1620), Lenart Mohorič (1625–1655), Luka Mohorič (1660), Jernej Frelih (1688), Andrej Frelih (1709), Štefan Šuštar (1754), Jakob Prezelj (1767), Mihael Prezelj, Martin Prezelj (od 1798), njegov zet Tomaž Mohorič (od 1817), Mihael Mohorič (od 1862), Martin Mohorič (1900). Hišno ime Moherc iz franciscejskega katastra bi bilo lahko po Lenartu Mohoriču, lastniku leta 1630, ali Tomažu Mohoriču, lastniku od leta 1817. Hišnega imena Spodnja Pustota pa z razpoložljivimi viri nismo uspeli pojasniti.

Davča 36, V Bregu, stavbni parceli 79 in 80, bajta št. 58. Kmetijo je postavil Boštjan Jemec leta 1578. Opisana je kot hišica na Ledinah (*hausl zu Ledinech in der Alß*, 1578). Lastnik je bil še leta 1612, nato njegov sin Lenart (1615). Kmetijo je leta 1635 kupil Jurij Razvoda, ki

je bil lastnik še leta 1666. Naslednji lastniki so bili: Janž Razvoda (1688), Tomaž Razvoda (1709), Lovro Biček (1754), Primož Biček (1767, 1788), Marko Biček (od 1805), Jožef Biček (od 1848), Janez Biček (1900).

Davča 37, Šoštar, stavbne parcele 88, 89, 90, bajta št. 38. Kmetijo je postavil Mihael Kostner, prvi vpis je iz leta 1564, leta 1571 ga je nasledil sin Vid (do 1617). Leta 1620 je kmetijo za 311 goldinarjev kupil Peter Šoštar s Podgrivarjevega grunta (Davča 41), gospodar še leta 1655. Iz rodu Šoštarjev so bili lastniki še: Gregor (1660, 1688), Janž (1694, 1709), Pavel (1714), Matevž (1754). Priimek se je spremenil, ko se je leta 1765 Mina Šoštar poročila z Lovrencem Prezljem.¹⁹ Leta 1808 je prevzel kmetijo Peter Prezelj, nasledil ga je Mihael Prezelj, leta 1900 je bil lastnik Franc Prezelj (roj. 1859). Mlin je bil vpisan leta 1627, v TK je vpisan kot mlin na Črnem potoku (*am Schwarzenbach*), deloval pa je še v 20. stoletju.

Davča 39, Filip (1900), Hlip (sedaj), stavbne parcele 76, 77 in 78. Matija Jereb je naredil rovt leta 1579 "*zu Male Ledine*", umrl je leta 1610, nasledil ga je sin Martin. Naslednji lastnik je bil leta 1615 Mihael Frelih, leta 1617 pa že Štefan, sin Matevža Freliha (tudi 1620 in 1625). Sledili so trije Čemažarji: Štefan (1630, 1636), Simon (1651, 1655) in Janez (1660, 1666) in nato spet Frelihi: Andrej, Jurijev sin (1688), njegov brat Marko (1694, 1714), Marina (1754). Filip Čemažar je postal lastnik leta 1767, za njim Martin Čemažar leta 1788. Tomaž Čemažar je prevzel kmetijo leta 1809, Florijan leta 1838 in Jakob Čemažar leta 1854. Hišno ime Filip (1900), zdaj Hlip, je pustil domačiji Filip Čemažar, lastnik pred poltretjim stoletjem. Mlin je bil prvič vpisan leta 1630, deloval je še v 20. stoletju.

Davča 40, Javor, stavbni parceli 74 in 75. Prvi lastnik je bil od 1582 Ahac Mihelič, za njim pa Jakob Mihelič (do 1615),

Urban Grahel (od 1617), Gregor Grahel (od 1636), Matija Biček (1651, 1666), Urban Čemažar (1688, 1714), Martin Čemažar (od 1714), Neža, nato Simon Čemažar (1754), Luka Jenstrle (od 1800, nasledil očeta Luka), hči Jera Jenstrle (od 1837), Jerin brat Jožef Jenstrle (od 1839), Marjeta Jenstrle (1900).

Davča 41, Podgrivar,

stavbni parceli 91 in 92. Kmetijo je naredil Štefan Trojer, prvi vpis je iz leta 1564. Sofija, hči Janža Webra in žena Andreja Lakerja (ki je bil leta 1590 gospodar pri Pogorišarju), je bila lastnica od leta 1577, Helena Weber pa leta 1590 in 1605, ko je postal lastnik Peter Šoštar. Kasneje je pridobil še Davčo 37, kjer je vpisan od 1620 do 1655. Po letu 1636 je kmetijo prepustil sinu Matiji (lastnik 1651 in 1660), sam pa se je preselil na kupljeni Šoštarjev grunt. Podobna sorodstvena povezava je bila verjetno tudi leta 1688: pri Šoštarju je gospodaril Gregor Šoštar, tukaj pa njegov sin in soimenjak Gregor Šoštar. Naslednji lastnik je bil Luka Šoštar (1714, 1754) in od leta 1778 Mica Šoštar. Poročena je bila z Janezom Bevkom, leta 1805 je kmetijo prevzel njun sin Jakob Bevk (roj. 1781) in leta 1845 Blaž Bevk. Po njegovi smrti se je vdova Elizabeta leta 1849 poročila s Francem Prezljem s Šoštarjevega grunta (Davča 37), leta 1900 pa je bil lastnik njegov sin Franc Prezelj (roj. 1850).

Davča 42, Čemažar,

stavbne parcele 93, 94 in 99. Matija Čemažar je rovt naredil pred letom 1622, leta 1630 je imel tudi mlin. Matija je bil lastnik do 1651, nato leta 1655 Gale Čemažar (umrl), nasledil ga je sin Gregor Čemažar (1660, 1666). Leta 1688 je gospodaril Jurij Šoštar, leta 1709 Maruša Šoštar (ima pripis župan) in leta 1754 Jurij Prezelj. Prvi v zemljiški knjigi je Tomaž Prezelj, vpisan kot županov sin, za njim pa Gašper Prezelj (od 1807, po smrti očeta Tomaža). Nato so bili lastniki Ambrožiči: Jožef (od 1828), Jožef (od 1865), Mina (od 1870). Župansko funkcijo je leta 1709 verjetno imel mož ali zet Maruše Šoštar, ki pa takrat ni bil lastnik kmetije.²⁰

Mlin je prvič omenjen leta 1630 in je deloval še v 20. stoletju.

Poselitev Spodnje Davče se je začela z nastankom dveh kmetij na Davškem brdu (Alsseghh) leta 1564 (priimki prvih naseljencev v oklepaju): Šoštarja (Kostner) in Podgrivarja (Trojer). Nadaljevala se je v smeri od Močilarja v središču Davče po slemenih in kovkih proti severovzhodu. Tam so leta 1568 postavili Žagarja (Mihelič), leta 1569 kmetiji Na Rovnan (Maček) in Brelih (Frelih) in leta 1573 Zahribarja (Pavelšnik). Okrog leta 1578 so bili prvič vpisani Pestota (Jereb), Mohorc (Tavčar), V Bregu (Jemec), Hlip (Frelih), Javor (Jemec), leta 1622 pa še Čemažar (Čemažar). Zadnji je v Spodnji Davči na osojni strani slemena proti Zadnji Sori leta 1622 postavil kmetijo V Dolini Andrej Šorl.

Poselitev Zaliloške Davče

V Zaliloški Davči so bile ob nastanku terezijanskega katastra kmetije Na Žbontu, Pri Hrovatu, Špan, Bernad in Robovc. Od Spodnje loči Zaliloško Davčo soteska pod Javorjevim robom.²¹

Davča 43, Fidler (1825), Špan (1900),

stavbna parcela 95. Kmetijo so postavili po letu 1586, verjetno je eden od štirih novih rovtov, vpisanih leta 1588. Leta 1610 je bil njen lastnik Lenart Vidic, nato Gregor Grächl (1627, 1636, tudi mlin), leta 1636 kupi kmetijo Matija Peternel, ki je bil gospodar še leta 1655, za njim sledijo Peterneli: Gregor (1660), Janž (1688), Anica (1709, mlin opuščen), Janž (1754), Martin (1767–1788), Valentin (od 1805), Helena (od 1839), njen sin Valentin Biček (od 1878), Jerica Biček (1900). Mlin je ponovno deloval leta 1754 in tudi še v 20. stoletju. Hišno ime Špan je verjetno po Martinu Peternelu, lastniku na koncu 18. stoletja,²² županu urada Davča v letih 1776–1780, 1784 in 1794.²³ V urbarju soriške cerkve je vpisan kot Martin Fidler, verjetno s hišnim imenom in ne priimkom.²⁴

Davča 44, Žbont, stavbna parcela 96. Kmetijo v urbarjih od leta 1660 imenujejo Žbont (Schwandt), do leta 1588 pa je vpisana kot Schneidt ("Rez"). Schwandt je po Kejžarju krčevina, kjer drevesa obročkajo (odstranijo obroček lubja), da se posušijo.²⁵ Temu načinu krčenja gozda za kmetijski svet bi ustrezalo tudi poimenovanje Schneidt. Kmetijo je naredil Blažev sin Andrej, prvi vpis je iz leta 1564, leta 1605 je bil lastnik Andrejev sin Jakob. Matevž Žbontar (Shwandter) je bil verjetno njegov sin, prvič je vpisan leta 1620, leta 1625 je kmetijo zamenjal z Mihaelom Sorčanom (Zerzer). Mihael Sorčan je kmetijo leta 1636 prodal naprej za 500 goldinarjev Boštjanu Ambrožiču. Ta je hotel nakup preklicati. Vendar je kupčija obveljala, kasnejši lastniki so bili Ambrožiči: Jurij (1651, 1688), Luka (1709), Gašper (1754), Anton (od 1797), Peter (od 1822), Marija (od 1869) in Martin Rant (1900). Matevž Žbontar je pri zamenjavi leta 1625 dobil kmetijo v Zalem Logu (Hlipk – Zali Log 2). Priimek se je tam ohranil do leta 1714. Nato je preskočil v Zali Log 21 (Grogur), kjer je bil še leta 1938.²⁶

Davča 45, Robovc, stavbna parcela 102. Prvi znani zapis je iz terezijanskega katastra (1748–1756), ko je bila lastnica Maruša Čemažar. V zemljiški knjigi je prvi vpisan Gregor Freljih, ki je kajžo dobil neznano kdaj od matere Maruše Čemažar. Sledita Matevž Freljih (1809, nasledil očeta Gregorja) in Andrej Freljih (1855), leta 1900 pa je bil lastnik Blaž Freljih.

Davča 46, Bernard, stavbni parceli 103 in 104. Prvi znani zapis je iz terezijanskega katastra (1748–1756), ko je bil lastnik Luka Bernard, leta 1776 ga nasledil sin Anton, njega leta 1818 sin Andrej, Peter postane gospodar 1862, leta 1900 pa je bil lastnik Peter Bernard.

Davča 47, V Grapi (1825), Hrovat (1900, sedaj), stavbni parceli 100, 101. Kmetija je prvič vpisana z lastnikom Štefanom Brejcem (1630), sledi Andrej Vogau (1636, 1651), nato Ambrožiči: Melhior

(1655), Simon (1688), Andrej (1709), Špela (1754), Marija Ambrožič, por. Močnik, in od leta 1843 njen sin Pavel Močnik, za njim pa zet Štefan Šubic iz Čabrač 8. Leta 1900 je bil lastnik Florijan Močnik.

Prvi je bil leta 1564 postavljen Žbontar (Davča 44) hkrati s Šoštarjem in Podgrivarjem iz Spodnje Davče. Njegova kmetija je imela na začetku nemško ime Schneidt. Tudi kmetija Šoštar, ki jo je naredil Soričan Mihael Kostner, je imela nemško ime *Alssegkh*. Zato domnevamo, da je bil Andrej, ustanovitelj kmetije Žbontar, verjetno s soriškega ozemlja.

Poselitev Leskovške Davče

Leskovška Davča se razprostira po severnem pobočju Črnega vrha in ob zgornji Zali. V času nastanka terezijanskega katastra je bilo tukaj 6 kmetij: Zablegošar, Čenda, Krivec, Sorčan, Zalar in V Grapi. Ob oštevilčenju leta 1770 so bile hiše uvrščene v naselje Davča, župnija Poljane. Leta 1900 se je naselje imenovalo Davča pri Leskovici, leta 1936 Leskovška Davča, leta 1955 pa je bilo že pridruženo naselju Davča.

Davča pri Leskovici 1, Čenda, stavbna parcela 6. Pašnik je omenjen že leta 1560 v osliškem uradu med tolminskimi podložniki. Lastniki so bili: Vid Prezel iz Novakov, nato Lenart Čeferin iz Novakov, od 1571 Primož Razvozda. Rovt je bil na ime Primoža Razvozde v urbar vpisan leta 1572, v soriški urad so ga prepisali po letu 1590. Za Primožem sta bila gospodarja še sin Jakob Razvozda (od 1604) in Lenart Razvozda (od 1636). Sledili so Kende, po njih je tudi hišno ime: Gregor Kenda (1688 in 1714), Marko (1754), Simon, Tomaž (od 1803), Mina (od 1818) in Franc (od 1829). Leta 1837 je kmetijo kupil Jožef Bric, nasledil ga je sin Jernej (1874), nato sta bila lastnika Jožef in Marija Lesjak, roj. Bric, (1875), leta 1900 pa Matevž Jenstrle.

Davča pri Leskovici 2, Janez v Grapi, stavbna parcela 5. Leta 1610 je bil lastnik majhnega rovtva Andrej Razvoda, ki ga je po letu 1588 verjetno tudi sam naredil. Leta 1630 je bil Andrej brez posevkov in živine, imel je samo mlin. Naslednji lastniki so bili: Jakob Razvoda (1660), Tomaž Kejžar (1688, mlin opuščen), Matija Bric (1709), Gregor Nadižovec (1754), Jera Bric (od 1783), Marjeta Bric (od 1809), Anton Mohorič (1825, verjetno poročen s Polono Bric), Janez Mahorič (od 1832), Janez Kejžar (kupil leta 1862).

Davča pri Leskovici 3, Zalar, stavbna parcela 3. Leta 1630 je bil lastnik Janez Šturm, kmetija je bila postavljena po letu 1600. Naslednji lastniki so bili: Martin Tavš (1660), Matija Prezelj (1688, 1709), Martin Prezelj (1754), Mina Tavš, por. Šturm, (od 1795), njena hči Jera Šturm, por. Čeferin, (od 1827), Matevž Čeferin (kupil 1853), Janez Jereb (kupil 1858), Jurij Torkar (1900).

Davča pri Leskovici 4, Sorčan, stavbna parcela 8. Leta 1630 je bil lastnik Janž Šturm, kmetija je bila postavljena po letu 1600. Leta 1660 je bil lastnik Lovro Šturm, leta 1688 Gašper Fent in leta 1709 prvi iz rodbine Kejžar – Tomaž, nato: Gašper (1754), Lovrenc, Jožef (od 1805), Gregor (od 1816), Janez (od 1856), France Kejžar (od 1882, 1900). Za hišno ime Sorčan je verjetno odgovoren Tomaž Kejžar, ki bi po priimku sodeč lahko prišel s soriškega ozemlja.

Davča pri Leskovici 5, Zablegošar, stavbni parceli 1 in 2, bajta št. 7, 1110 m nadmorske višine. Kmetijo je leta 1576 postavil Matevž Tomaše, ki je bil lastnik še leta 1588. Naslednji lastniki so bili: Jurij Bohinc (1610), Tomaž Bohinc (1630), Alenka Lavtar (1636), Jožef Šturm (1688, 1714), Andrej Šturm (1754), Florijan Šturm (od 1799), Gašper Šturm (od 1825), Gregor Šturm (od 1838), Barbara Šturm (od 1870), Jernej Šturm (1900).

Davča pri Leskovici 6, Sluga, stavbni parceli 9, 10, tretjinski grunt, 1167 m nadmorske višine. Kmetijo je visoko nad Leskovico v Slugovi dolini okrog leta 1621 izkrčil Matija Juriša, od njega jo je kupil Jakob Vogrin, ki je bil lastnik leta 1630. Leta 1660 pa je kmetijo prevzel Primož Vogrin. Priimki lastnikov so se menjavali: Andrej Mihelič (1677), Valentin Košir (1688), Špela Košir (1709), Lovro Sluga (1754), Andrej Štremfelj (kupil leta 1798), Jožef Štremfelj (od 1820), Martin Kristan (kupil leta 1852), France Eržen (1900).

Davča pri Leskovici 11, Krivc, stavbna parcela 4. Kmetijo so postavili okrog leta 1600. Leta 1630 je bil njen lastnik Urban Kenda. Sledili so mu: Valentin Kenda (1660), Gregor Kenda (1686, 1709), Valentin Kenda (1714), Matija Peter nel (1754), Matevž Mezek (kupil leta 1807 od Jožefa Kejžerja), Lovrenc Mezek (od 1832), Anton Mezek (od 1857), Gašper Čeferin (1900).

Prva kmetija v Leskovski Davči je bil Čenda, vpisan leta 1572 na zemljišču, kjer je bil prej pašnik. Zablegošarja so postavili okrog leta 1576 na nadmorski višini 1100 metrov v povirju Matevžkove grape nad Farjim Potokom. Priimek prvega Zablegošarja – Tomaže – je imel leta 1501 gruntar v Muravah pri Javorjah. Po letu 1588 je sledila kmetija V Grapi. Dva Šturma in Urban Kenda pa so do leta 1620 postavili Zalarja, Sorčana in Krivca. Priimka Šturm in Kenda sta bila v 16. stoletju znana v tolminskem gospostvu.²⁷

Poselitev Osojnika, Potoka in Zale

Dolina Spodnje Davče odpira pot do vasi Potok in Osojnik. Potok je razpostavljen po grapi Farjega Potoka, ki sega visoko v severno pobočje Malega Blegoša (1106 m). V Potoku je bila v prvi polovici 17. stoletja fužina, Valvasor (1689) jo omenja že kot opuščeno. Vzhodno od Potoka je nad Muštrovo grapo nameščena vasica Osojnik, ki ima le tri hiše.

Kmetija Matevžk, Potok 7, proslava ob dnevu vstaje 22. julija 1964. Fotografijo je posnel Tone Mlakar. Hrani jo Loški muzej.

Zahodno od Potoka je v samotni grapi potoka Zale naselje Zala. Potok Zala se izliva v Davčo, proti jugu pa strmo vzpenja pod sleme, kjer se svet prevesi na poljansko stran proti Kopačnici.²⁸

Lastnike kmetij v Potoku, Osojniku in Zali je iz vpisov v zemljiški knjigi predstavil Vincencij Demšar.²⁹ Ti vpisi za začenjajo v zadnjih dveh desetletjih pred letom 1800. V tem prispevku so zato navedeni znani starejši lastniki do prvega iz zemljiške knjige.

Osojnik

Osojnik 1, Žagar, stavbne parcele 58, 59. Kmetija od leta 1627, prvi znani lastnik je bil Mathia Frölich (1630, ok. 1660). Nato: Marco Weber (1694), Maruša Weber (1709), Neža Weber (1754), Marija Weber (zemljiška knjiga).

Osojnik 2, Koblar, stavbne parcele 56, 57. Od leta 1627, prvi znani lastnik je bil Jurij Khofler (1630). Sledili so mu: Jakob

Kofler (ok. 1660, 1694), Lovro Kofler (1709, 1754), Anton Rant (FK).

Osojnik 3, Štulc, stavbne parcele 54, 55. Kmetija je bila ustanovljena nekaj let pred kmetijama Osojnik 1 in Osojnik 2. Prvi znani lastnik je bil Martin Miklavc (1630). Kmetijo so nato nasledili: Urša Miklavc (ok. 1660), Martin Miklavc (1688, 1714), Mina Benedičič (1754), Michael Prezelj (FK). Prvi znani lastnik Martin Miklavc bi lahko prišel od Matevžka v Potoku 7.

Zala

Zala 1, Na Kovk, stavbne parcele 77, 78. Kmetijo je leta 1627 postavil Marko Ferlan. Naslednji lastnik je bil Urban Grächl (1636–1666), nato leta 1688 Matevž Megušar, za njim Neža Megušar (1709), Maruša Megušar (1714, 1754) in od leta 1775 Katarina Peternel.

Zala 2, Pri Špehu,
stavbne parcele 79, 80. Kmetijo je leta 1627 izkrčil
Andrej Šturm. Naslednji lastniki so bili: Gašper
Tušek (1636, 1651), Janž Tušek (1655, 1666), Janž
Kenda (1688), Valentin Šturm (1709), Simon Košir
(1754), Valentin Košir (prvi vpis v zemljiški knjigi).

Zala 3, Pri Mohorji,
stavbne parcele 81, 82. Kmetijo je leta 1625 osnoval
Mihael Šturm, ki je bil lastnik še leta 1660. Za njim
pa: Maruša Šturm (1666), Primož Moharič (1688),
Mohor Blažič (1714, 1754) in Gregor Jauh (kupil leta
1772, prvi vpis v zemljiški knjigi).

Potok

Potok 1, U Brig, Gradnik,
stavbna parcela 67. Lastnik Nikolaj Kos (1754), Lo-
vrenc Ambrožič (od leta 1790, prvi lastnik v zemlji-
ški knjigi).

Potok 2, Kocjan,
stavbne parcele, 65, 66. Gl. članek Vincencija Dem-
šarja.³⁰ Po Demšarju je imela ta kmetija leta 1789 v
lasti travnik, ki je pripadal cerkvi sv. Antona v Že-
leznikih, prvotno pa fužini v Potoku. Znana lastnika
tega travnika sta bila Gregor Šturm (1683, urbar
cerkve sv. Antona) in Kocjan Prezelj iz Potoka 2
(1789, zemljiška knjiga rudnika in fužin Železniki).
Kocjan Prezelj bi bil lahko oče ali mož vdove Neže
Prezel (roj. 1770), ki je tu živela še leta 1830, ko je
bil gospodar že Jakob Kejžar.

Potok 3, Šturm,
stavbna parcela 62. Lastnika Anton Rant (1754) in
Andrej Rant (od 1775).

Potok 4, Smrekar,
stavbni parceli 60, 61. Lastnika Marko Potočnik
(1754), Anton Potočnik (od 1783).

Potok 5, Bajtar,
stavbna parcela 63. Lastnika Matevž Prezelj (1754),
Anton Prezelj (od 1809, nasledil očeta Antona).

Potok 6, Hribovc,
stavbna parcela 64. Lastnika Gregor Šturm (1754),
Gregor Tschemasher (od 1793).

Potok 7, Matevžk,
stavbna parcela 69, 70. Kmetija je nastala iz dveh
posesti. Lastniško pa sta bili prvič združeni pod
Gregorjem Nadiževcem v terezijanskem katastru.
Nato sta imeli različne lastnike, od leta 1825 pa sta
ponovno v lasti Potoka 7. Mlajša posest je bil rovt
Janeza Ferlana (rovt in Pfaffenbach, vpisan 1627).
Naslednji lastniki so bili: Marko Ferlan (1655, 1666),
Boštjan Nadižovec (1688, 1709), Gregor Nadižovec
(1754), Matevž Nadižovec in Neža Weber (od 1796).
Mlin je bil prvič vpisan leta 1660 in je deloval še v
20. stoletju. Hišno ime je po Matevžu Nadižovcu,
lastniku pred letom 1796. Starejšo posest, imeno-
vano Plestenica (1651 v Blestaniza, 1666 v Wlas-
tenizi), je postavil Ahac Čemažar, prvič je vpisana
leta 1577. Naslednji lastniki so bili Miklavci: Štefan
(1605, 1618), Janez (1620–1630). Sledijo: Jurij Ken-
da (1636), Gregor Peter nel (1651 in 1655), Jurij
Peter nel (1660), Gregor Košir (1688), Janž Košir
(1709), Gregor Nadižovec (1754), Mihael Peter nel iz
vasi Alsp erg (leta 1801 kupil od Urha Šturma; ta je
bil po zemljiški knjigi lastnik Leskovice 3). Ni znano,
kje je bil sedež te posesti pred združitvijo s Potokom
7. Plestenjak (1262 m) je hrib med dolino Zale in
Matevžkovo grapo, na njegovem severovzhodnem
pobočju stoji kmetija Matevžk.

Potok 9, Brles,
stavbna parcela 70. Kmetijo so postavili kmalu po
letu 1600, prvi znani lastnik je bil Jakob Kos (1622,
1630), za njim pa Janez Juraša (1636, 1651), Matevž
Mihelič (1655), Blaž Šturm (1688, 1714), Filip Šturm
(1754), Urša Šturm, por. Kobler, (od 1787).

Potok 10, Marinkovc,
stavbna parcela 72. Začetnik kmetije Jurij, Boštjanov sin (1581). Naslednji lastniki: Jurij Lavtnar (1610), Alenka Lavtnar (1612, 1630), Lovro Peternel (1636–1666), Urban, sin Janža Freliha (1688, 1709), Andrej Frelih (1714), Urša Frelih (1754), Alenka Frelih. Mlin je bil vpisan med letoma 1636 in 1754.

Potok 11, Ocvirk,
stavbna parcela 73–76. Kmetijo je postavil Andrej Središek leta 1625, nasledil ga je Lovro Središek (1636), za njim Mihael Frelih (1651). Priimek Žbontar (Schwandtner) so imeli naslednji lastniki: Gregor (1655), Simon (1688, 1709) in Marina (po 1709), nato pa Andrej Čemažar (1754) in Martin Čemažar (prvi vpis v zemljiški knjigi).

V Osojniku, Zali in Potoku so najprej postavili kmetijo Plestenica (1577, zdaj del Potoka 7, Matevžk), Marinkovca (1581) in nato Berlesa (kmalu po 1600). Od okrog 1625 do 1627 pa najprej Štulca, nato Žagarja in Koblarja v Osojniku, vse tri kmetije v Zali in Ocvirka v Potoku.

Domačija Kocjan (Potok 2) je verjetno nastala v času fužine v Farjem Potoku v prvi polovici 17. stoletja.³¹ V tem času so verjetno nastale tudi kajže v Potoku 1, 3, 4, 5, 6. Prvi znani vpis je v terezijanskem katastru loškega gospostva (1754).

Poselitev Podporezna

Poselitev naselja Podporezen je raziskal Silvo Torkar. Uporabil je matične knjige, da je podatke terezijanskega katastra in urbarjev pripisal praviim kmetijam.³² Potek poselitve, opisan v tem prispevku in dobljen na drugačen način, potrjuje pravilnost Torkarjevih navedb.

Podporezen 1, Klemen,
stavbni parceli 1, 2. Lastniki so bili: Klemen Koder (1754), Simon Koder (dobil od očeta Klemna), Simonova žena Marija Koder, njen sin Štefan Koder

(1796), Mihael Koder (1843), Mica Koder (1852), Katarina Koder (1872).

Podporezen 2, Pohman,
stavbni parceli 3, 4. Kmetija na prelazu Petrovo Brdo je bila prvič vpisana leta 1560, ko je bil lastnik Klemen Schokh. Nato so sledili Ostermani do leta 1630, za njimi pa Marjeta Šorl (1688–1714), Marina Torkar (1754), Andrej Zgaga (prvi lastnik v zemljiški knjigi, dobil 1785 s testamentom), Jožef Zgaga (1825).

Podporezen 3, Plašajtar,
stavbna parcela 5. Vpisan v urbar leta 1632, leta 1636 in 1651 je bil lastnik Jurij Šorl, nato Valentinški: Urban (1688–1714), Gašper (1754), Sebastijan Valentinčič, Boštjan Švarckoblar (1825), Marjeta Švarckobler (od 1832).

Podporezen 4, Rovtar,
stavbni parceli 7, 8. Vpisan v urbar leta 1632, leta 1636 je bil lastnik Gale Osterman, leta 1651 Janž Javh, nato Valentinški: Urša (1688–1714), Jera (1754) in Simon (prvi lastnik v zemljiški knjigi), Tomaž Kejžar (od 1807).

Podporezen 5, Podhočar,
stavbna parcela 10. Vpisan v urbar leta 1632, leta 1636 je bil lastnik Matija Šorl, leta 1651 Tomaž Kejžar, nato Štucini: Matevž (1688), Marina (1714) in Jurij (1754), Tomaž Valentinčič (od 1789), nato Andrej Grohar (1829, kupil).

Podporezen 6, Majdelc,
stavbna parcela 11. Lastniki: Tomaž Kobler (1754), Mina Koblar (kajžo dobila od matere Alenke Kobler), Helena Kenda, njen sin Andrej Kenda (1809), njen sin Florijan Kenda (1826, Andrejev brat), Florjanov sin Jurij Kenda (1842), Jurijev brat Mihael Kenda (1846).

Prvo desetletje poselitve

Prvo desetletje poselitve Davče zajema čas od 1560 do 1570. Poselitev se je začela ob meji s tolminskim gospostvom, od Črnega vrha proti Poreznu in še v dveh žariščih. Prvo je bila kmetija Močilar v središču Davče, drugo pa kmetija Vrhovec, ki tudi leži blizu meje s tolminskim gospostvom. Sledil je nastanek treh kmetij na vzhodnem delu slemena severno od potoka Davča (Šoštar, Podgrivar, Žbontar). V drugi polovici desetletja se je poselitev razširila od Močilarja po slemenu proti severovzhodu (Žagar, Jemc, Breljih, Na Rovani).

Prvi naseljenci v Davči so bili Gregor Štucin, Jurij Kenda (polovica Bičkarjeve kmetije), Matevž Govekar in Matija Peternel. Vpisani so leta 1560 v urbarju loškega gospostva v osliškem uradu v rubriki Hobovše na 12., 14., 15. in 23. mestu. Štucin je osnoval Močilarjevo kmetijo (Davča 15). Matija Peternel je postavil spodnji del Zaklančarjeve kmetije. Zgornji del je izkrčil Matevž Govekar leta 1560, leta 1578 ga je prodal Peternelu. Od Zaklančarja je proti vzhodu najprej nastal Pogorišar, ki ga je pred letom 1568 izkrčil Primož Rupar.

V že omenjeni urbar so bili med letom 1560 dopisani Toni Lisica (druga polovica Bičkarjeve kmetije), Matevž Pominik, Jurij Jesenko in Valentin Peternel, ki so to leto prvič plačali dajatve.³³ Pominik je bil začetnik Čumarjeve kmetije (Davča 19). Jesenko se v Davči ni naselil, tu je imel le senožet, ki je med leti 1590 in 1610 prešla v last Podgozdnika (Davča 11). Valentin Peternel je od brata Aleksa dobil rovt, ki je kasneje postal Tuškova kmetija.

Še en vpis iz Davče se pojavi leta 1560 v soriškem uradu, to je Vrhovec (Davča 9). Kmetijo je Gašper Prezelj kupil od "Tolminca"³⁴ Jerneja Čeferina. Ime lastnika je bilo naknadno spremenjeno v: Gašperjev brat Jakob Prezelj. Od Vrhovca proti meji s tolminskim gospostvom je Gregor Pagon do leta 1563 postavil Podgozdnika, na drugo stran pa Gašper Prezelj do leta 1568 kmetijo Močnik.

Tako je bil najprimernejši svet ob meji s tolminskim gospostvom med Črnim vrhom in Poreznom

poseljen. Naslednji naseljenci so prišli sem šele eno do dve generaciji kasneje, ko so po letu 1600 najprej postavili Pstinarja, leta 1632 pa še tri kmetije v zaselku Zaprvič.

V bližini kmetije Močilar, kjer je gospodaril Gregor Štucin ali Tušek, je leta 1568 Gašper Tušek postavil kasnejšo Jemčevo kmetijo. Istega leta je nastal Žagar (Jernej Mihelič), naslednjega leta pa Na Rovani (Jurij Maček in za njim Križe Šturm) in Breljih (Peter Freljih).

Urbar iz leta 1564 v soriškem uradu postreže s tremi novimi lastniki v Alls Egkh ("Davško brdo"): Mihael Kostner, Štefan Trojer in Blažev sin Andrej. Njihove kmetije so bile Šoštar (Davča 37), Podgrivar (Davča 41) in Žbontar (Davča 44).

V 16. stoletju so se priimki na ozemljih, ki obdajajo Davčo in od kjer so prihajali naseljenci, močno razlikovali. Priimke davških naseljencev Čeferin, Kenda, Lisica, Peternel, Pogan, Tušek, Štucin, Šturm so imeli prebivalci na Cerkljanskem,³⁵ drugje v bližini Davče pa ne. Na Cerkljanskem in tudi na soriškem ozemlju srečamo priimka Freljih in Prezelj. Priimka Kostner in Trojer sta bila na soriškem ozemlju, Trojerji so živeli tudi v Baški grapi in na Zalem Logu. Priimek Mihelič je imel kajžar v selškem uradu. Mihael Jemec, ki je leta 1569 kupil Jemčevo kmetijo, pa je bil verjetno iz Poljanske doline. Ta priimek so imeli med 1501 in 1630 pri Gričarju v Volaki 12.³⁶ V dolini Kopačnice in vaseh nad njo najdemo leta 1560 priimke Rupar (Krnice),³⁷ Pominek (Dobeni),³⁸ Jesenko (Kopačnica, Studor in Leskova).³⁹ Jernej Govekar je bil leta 1560 eden od obeh gruntarjev v Govejku v žirovskem uradu,⁴⁰ Mahoriči pa so prebivali v "žirovskih" Koritih.⁴¹ Priimek Pivk je bil razširjen v žirovskem uradu, Peter Pivk pa se je naselil v osliškem uradu.

Pri prvih devetih posestvih, ustanovljenih do leta 1563, so s sedmimi prevladovali naseljenci s Cerkljanskega: Gregor Štucin ali Tušek, Kenda, Peternel (2x), Lisica, Čeferin, Pagon. Preostala dva, Jurij Jesenko in Matevž Pominek, pa sta prišla iz vasi nad Kopačnico ali iz Leskovece.

Vsi trije prvi naseljenci v *Alss Eghh*, ki so ustvarili kmetije Šoštar, Podgrivar in Žbontar, so prvič vpisani leta 1564. Prva dva imata "soriške" priimke Kostner in Trojer. Leta 1560 je bil priimek Kostner v Spodnji Sorici 11 in 13 (Kastner in Heberle).⁴² Priimek Trojar je bil pri Trojarju (Zgornje Danje 7) in na Prtovču. Pri Podgrivarju so imeli za Trojarjem priimek Weber, za njim pa Šoštar (Schuester). Oba priimka sta bila razširjena predvsem na soriškem ozemlju. Pri tretji kmetiji so predhodniki Matevža Žbontarja (Schwandtner, 1625) vpisani brez priimka. Kmetija je takrat verjetno že nosila "soriško" ime Žbont.⁴³ Domnevamo lahko, da so vsi trije prvi naseljenci prišli s soriške strani.

V drugi polovici prvega davškega desetletja (1565–1570) je bilo krajevno poreklo novih naseljencev bolj raznoliko. Gašper Štucin (Jemc) je bil verjetno sin Gregorja Štucina (Močilar). Jernej Mihelič (Žagar) bi lahko prišel iz Selške doline. Nekaj kmetij je kmalu po nastanku zamenjalo lastnika. Rupar je prodal kmetijo Mohorju Tavčarju.⁴⁴ Gašper Prezelj je že leta 1560 od Jerneja Čeferina kupil kmetijo Vrhovc. Kmetijo Na Rovani je kupil Križe Šturm, po priimku sodeč s Cerkljanskega.⁴⁵

Brata Gašper in za njim Jakob Prezelj sta bila lastnika kmetije Vrhovc od leta 1560. Lahko bi prišla s Cerkljanskega ali iz soriškega ozemlja. V urbarju sta vpisana hkrati s prvima lastnikoma Vrhovca in Podgozdnika, "Tolmincema" Jernejem Čeferinom in Gregorjem Pagonom.⁴⁶ Prezlja pripisa "Tolminec" nimata. Zato je soriško poreklo bratov Prezelj bolj verjetno kot cerkljansko.

Peter Frelih, začetnik Brelihove kmetije, bi bil lahko soriškega ali cerkljanskega porekla. V Sorici je bil Frolich od leta 1560 lastnik hube vpisane na zadnjem mestu v urbarski vasi Nideren. Priimek Brelih je na Cerkljanskem prvič izpričan v Jesenici 1598 kot Wrelich. Mogoče je, da je pisec urbarja priimek Brelih zapisal kot Frolich, ker je vedel, da je cerkljanski Brelich isto kot soriško-nemški Frolich. Hkrati pa je ponemčil ime Jesenica v Esslingkh.

Čas nastanka kmetij in njihovi prvi naseljenci dajejo širšo sliko poselitve Davče. Kmetije so med

leti 1560 in 1563 nastale kot razširitev kultiviranega sveta v Gorenjih Novakih. Od tukaj in od vasi nad dolino Kopačnice je prišla verjetno tudi večina naseljencev. Predstavljamo si lahko, da so ti na začetku krčenja gozda živeli še doma, si na svoji bodoči kmetiji najprej zgradili zasilno bivališče in se nato v Davči stalno naselili.

Brata Gašper in Jakob Prezelj predstavljata verjetno bolj splošen vzorec nastajanja kmetij v Davči. Osnovala sta sosednji kmetiji Vrhovec in Močnik. Začela sta z nakupom Vrhovca, v naslednjih osmih letih sta postavila Močnikovo kmetijo. Podobno je Gašper Tušek postavil Jemčevo kmetijo (1568) v bližini starejše kmetije Gregorja Štucina ali Tuška (Močilar). Nekatere sosedbe v Davči so verjetno povezovala znanstva iz rojstnih vasi, na primer Soričana Mihaela Kostnerja in Štefana Trojerja, prva gospodarja Šoštarja in Podgrivarja. Tovrstne vezi in znanstva so s sosedsko pomočjo olajšala naselitev in kasnejše življenje. Še nekaj jih lahko zasledite v nadaljevanju prispevka.

Drugo desetletje poselitve

Drugo desetletje poselitve zajema čas od leta 1570 do 1580.

V Osojni Davči sta v tem času prvič vpisana (v oklepajih so priimki prvih naseljencev in letnica vpisa) Mrovlja (Govekar, 1577) in Bitenc (Mohorič, 1577).

Naseljen je bil precejšen del Spodnje Davče: Zahribar (Pavelšnik, 1573), Pestota (Tavčar, 1578), Mohorc (Jemec, 1578), V Bregu (Jemec, 1578), Hlip (Jereb, 1578), Javor (Mihelič, 1578).

V Leskovski Davči je Matevž Tomaše leta 1576 postavil kmetijo Zablegošar.

Začela se je tudi poselitev Potoka. Ahac Čemažar je bil leta 1577 vpisan kot prvi lastnik kmetije Plestenica, zdaj del kmetije Matevžk (Potok 7).

Poselitev med leti 1580 in okoli leta 1600

V središču Davče je leta 1581 prvič vpisana kmetija (lastnik Gale Tavš), ki je med 1590 in 1610 postala del Jemčevega grunta, stavba pa je bila Jemčeva bajta.

V Osojni Davči je leta 1581 prvič vpisan Podmejač z lastnikom Gregorjem Jemcem. Kasneje, med letoma 1586 in 1605, je nastal še Košan.

V Zaliloški Davči sta med 1586 in okoli 1600 nastala še Špan (prvi znani lastnik Lenart Vidic) in Čemažar (Matija Čemažar).

Nadaljevalo se je poseljevanje Leskovške Davče, postavljena je bila kmetija V Grapi (Andrej Razvoda, po 1586).

Kot druga kmetija v Potoku je bil postavljen Marinkovc, leta 1581 je vpisan prvi lastnik Jurij, Boštjanov sin.

Poselitev po letu 1600

V Zgornji Davči so do leta 1620 postavili Jureža, Zakovkarja in Pstinarja. Zaselek Zaprvič je nastal po letu 1627: Pavlin, Davča 2 in Jakobč.

V Osojni Davči se je našel še prostor za kmetijo V Gozdu (1627).

Tudi v Spodnji Davči je nastala le ena nova kmetija, na osojni strani je bil leta 1625 Andrej Šorl prvi lastnik kmetije V Dolini.

V Zaliloški Davči je bil leta 1627 Štefan Bric prvi lastnik kmetije Hrovat.

Poseljena je bila večina Leskovške Davče: Zalar (pred 1620), Sorčan (pred 1620), Krivc (pred 1620), Sluga (1627).

Nastale so tri kmetije naselja Zala, prva je bila Mohor (1625), za njim pa Špeh in Kovk (1627).

Tri kmetije so postavili tudi v Osojniku: najprej okrog leta 1620 Štulca, leta 1627 pa sta prvič vpisana Žagar in Koblar.

V Potoku je bil Berles postavljen pred 1620, leta 1626 pa je prvič vpisan Ocvirk.

V Podporeznu so Plašajtar, Rovtar in Podhočar plačevali dajatve od leta 1632.

Kmetije izpred leta 1754, ki nimajo znanega časa nastanka

Znanega časa nastanka nimajo kmetije iz Potoka s hišnimi številkami 1–6 (Bregar, Kocjan, Šturm, Smrekar, Bajtar, Hribovc) in Štulc (Davča 8). Verjetno so nastale najkasneje v času delovanja fužine v Farjem Potoku v začetku 17. stoletja.⁴⁷

Štiri kmetije so bile podložne cerkvi sv. Nikolaja v Sorici: Klemen in Majdelc v Podporeznu, Robovc in Bernard v Zaliloški Davči. Najstarejši ohranjen zapis o njih je terezijanski kataster (1754). Domnevamo lahko, da je Majdelc nastal približno takrat kot sosednji Podhočar (ok. 1632), Robovc in Bernard pa kot sosednji Hrovat (ok. 1627).

Župnijska pripadnost domačij v Davči

Leta 1630 je 18 domačij v uradu Davča spadalo v župnijo Cerkno, 8 v poljansko, preostale pa v selško župnijo.⁴⁸ V terezijanskem katastru (1754) je pri vsaki domačiji vpisana župnijska pripadnost. Med podložniki loškega gospostva v davški župniji jih je po terezijanskem katastru leta 1754 plačevalo desetino vikarju v Sorici 15, 23 župniku v Cerknem, 11 župniku v Selcih in 7 župniku v Poljanah.⁴⁹ Lokalizacija teh kmetij pokaže, da so v Cerkno plačevale kmetije s kasnejšimi hišnimi številkami Davča med 1 in 28, z izjemo številke 8, ki je plačevala v Sorico. V Sorico so plačevale še hišne številke med 29 in 47, v Poljane hiše iz Davče pri Leskovici in v Selca tiste iz Zale in Potoka.⁵⁰ Status animarum župnije Sorica iz 19. stoletja ima enako župnijsko pripadnost hiš.⁵¹ Hiše, ki so bile prej v župniji Cerkno, pa so v 19. stoletju spadale v duhovnijo Dolenji Novaki.⁵²

Iz pripadnosti kmetij župnijam lahko narišemo meje med župnijami leta 1754. Meja med župnija-

ma Cerkno in Selca (vikariat Sorica) je najprej tekla po grebenu razvodnice Zadnje Sore in potoka Davča. To mejo na zahodu lahko sledimo od Loma (1176 m), kjer se začne poselitev in je Jurež spadal na južni strani slemena v župnijo Cerkno, Štulc (Davča 8) severno od slemena pa v Sorico. Meja je sledila slemenu do Brelihovega griča (1050 m), se spustila do potoka Davča in povzpela na Zatraviček (882 m), nadaljevala do Jastrenka (1055 m) in se spustila v Mravljetovo grapo. Od tu naprej je župnija Cerkno mejila na župnijo Poljane. Meja je verjetno tekla po kasnejši meji katastrskih občin Davča in Leskoviča proti zahodu v Košanov graben in po njem navzgor na Črni vrh na razvodnico Davče in Kopačnice. V bližini meje so župniji Cerkno pripadale kmetije Žagar, Na Rovani, Bitenc, Pogorišar, Košan in Gozda, župniji Poljane kmetije iz Davče pri Leskovici, vikariatu Sorica pa Brelih (Davča 30) in v Dolin (Davča 29).

Gospodarska moč kmetij v Davči leta 1630

Najpomembnejša je bila živinoreja, od posevkov pa oves. V urbarju leta 1630 je zapisano število govedi in količina posevkov za kmetije, ki so nastale do leta 1573. Največ govedi so imeli Zaklančar (16), Brelih (15), Vrhovc, Močnik, Podgozdnik in Šoštar (po 12), Na Rovani in Zahribar (po 10), drugi kmetje pa 7–8. Največ ovsu so posejali pri Šoštarju, Žbonarju in Zaklančarju (okrog 6 starov), drugi so posejali 3–4 stare (1 star je približno 80 litrov).

Meje loškega gospostva v Davči in na ozemlju Leskoviče

Zahodna meja loškega gospostva po darilni listini Otona II. iz novembra 973 je od Selške do Poljanske

Predenje lanene niti na Dnevu teric leta 1970 pri Vrhovcu (Davča 9). Pridelovanje in predelava lanu in tkanje platna je bila pomembna gospodarska dejavnost v Davči. Fotografijo je posnel Tone Mlakar. Hrani jo Loški muzej.

doline tekla "do Pečane in naprej do meja teh gora, nadalje od tam, kjer izvira potok Hotaveljščica, pa naprej do tistega kraja, kjer se izliva v reko Soro".⁵³ Leta 1630 je bil potek meja nedvoumen, od Petrovega Brda do kmetije Mravljšče nad Godovičem je sledila razvodnici Črnega in Jadranskega morja.⁵⁴ Blaznik je menil, da je zahodna meja leta 973 potekala od Petrovega Brda po razvodnici Črnega in Jadranskega morja čez Porezen do Črnega vrha in prelaza Pretovč (1217 m) nad Gorenjimi Novaki. Od tu naj bi meja tekla čez pobočje Blegoša od izvira Volaščice, po njej do sotočja s Kopačnico ter po Hotaveljščici do izliva v Poljansko Soro.

Raziskave župnijske mreže so Janeza Höflerja pripeljale do sklepa, da ozemlje pražupnij odslikava tudi ozemeljski obseg zemljiških gospodstev v času, ko so nastajale pražupnije v 10. in 11. stoletju. Ozemlje župnij se do jožefinskih reform praviloma ni spreminjalo. Izpostavlja novoosliško ozemlje in del Davče, ki sta pripadala župniji Cerkno in ne župnijam, ki so nastale iz starološke pražupnije.⁵⁵

Iz Höflerjevih ugotovitev predlagamo mejo loškega gospostva na ozemlju Davče v času nastanka župnijske mreže, ki se ujema z mejo župnij Sorica in Poljane z župnijo Cerkno: po slemenu med Zadnjo Soro in potokom Davča, prehod čez potok Davča, vzpon na Jastrenk (1055 m), vzpon na sleme med Poreznom in Blegošem pri prevalu Pretovč in spust po razvodnici Črnega in Jadranskega morja na Robidniško brdo. Kdaj se je tukaj, na nenaseljenem davškem ozemlju, izoblikovala župnijska meja, ni znano, verjetno pa že v 11. ali najkasneje 12. stoletju.

Zgornji predlog spremeni tudi razumevanje poteka meje loškega gospostva v Davči leta 973. Meja bi šla po slemenu med Zadnjo Soro in potokom Davča, prešla potok Davča in se usmerila navzgor ter dosegla sleme med Poreznom in Blegošem nad izvirom Volaščice. Ta del meje skozi Davčo bi bil lahko opisan v urbarju iz leta 1607, v katerem tolminsko gospostvo utemeljuje pravico do svoje pristojnosti za deželsko sodstvo v Davči. Meja teče "skozi kraj nasproti Robidniškega brda, do potoka *Cottauglia*, proti Sorici do potoka Davča in nato proti Petrovemu Brdu".⁵⁶

Med letom 973 in nastankom župnijske meje je torej loško gospostvo pridobilo ozemlje Leskovške Davče, pa tudi ozemlje med Volaščico, Kopačnico in razvodnico Črnega in Jadranskega morja. Tukaj so kasneje nastala naselja Davča pri Leskovici, Leskovica, Robidnica, Studor, Debeni in Krnice.

Izvor imena Davča in stara ledinska imena v Davči

Prvi znani zapis imena je omemba potoka Davča (*die Alls*) leta 1510 kot dobrega potoka za lov na postrvi.⁵⁷ Krajevno ime Davča se pojavlja v številnih urbarjih loškega gospostva zapisano kot *in der Alss*. Slovenska oblika imena Davča kot *Officium Dautsch* se pojavi osamljeno le leta 1587 v popisu lazov.⁵⁸ Slovensko ime potoka kot *Bach Dauza* pa se pojavi v zgoraj omenjenem opisu sodnijske meje leta 1607.⁵⁹

Razlaga imena je zaposlila številne zgodovinarje in jezikoslovce. *Die Alss* so razlagali z nemško *albe* "planina", kot naj bi poimenovali Davčo sosednji, nemško govoreči Soričani. Zadnjo razlago je podal Silvo Torkar. Nemški pisarji so prvo črko imena Davča pomotoma dojemali kot nemški dolčni člen *die*. Slovenska oblika *Dautsch* – *Dauč* iz leta 1587 je glasovno blizu nemškemu zapisu *die Alss*, kjer je ss nadomestilo za slovenski č. Dauč pa se je razvil iz hipokoristika (skrajšane oblike imena) *Dalec*, ki je nastal iz slovanskih imen Dalibor ali Dalimir.⁶⁰

Jemčev mlin je stal na Škofličah (*zu Skhoflishach*).

Močilarjeva kmetija je leta 1560 poimenovana kot Kriški kovk.

Toponim Vrhovčeva kmetije je najprej v nemščini (*am Sellant*), od leta 1630 pa slovenski *Per Jesere*.

Jastrenk je vpisan kot *Jasterberdi* in je ime rubrike v urbarju. Bil je verjetno toponim prve kmetije v rubriki, ki je bila nekaj let po nastanku opuščena. Leta 1625 so rubriko preimenovali v Justim berdi.

Bičkarjeva kmetija je nastala z združitvijo dveh rovtov, oba sta nastala pri Črnem vrhu. To sta rovtva

Jurija Kende (*ob Rubidnitz gegen der Alß Nalomech, Tshernemburchu genant*) in Tonija Lisice (*zu Tshernemburchu gegen der Alß*).

Kmetija Hlip je bila postavljena v Malih Ledinah (*zu Male ledine*), kmetija V Bregu pa v Ledinah (*zu Ledinech*).

Tuškova kmetija in Jemc sta imeli enako ime Krošlevica (*Khroshlevitzi*).

Brelih je imel kmetijo *zu Eßlingkh*. Toponim je pojasnil dr. Silvo Torkar, za kar se mu najlepše zahvaljujemo.⁶¹ "*zu Eßlingkh* je nemška imenska oblika krajevnega imena Jesenica, prim. Assnigk za Jesenice na Gorenjskem v belopeškem urbarju in drugih virih 15. stoletja. Ime Assnigk je nastalo z nemško glasovno substitucijo iz slovenskega *Jesenik, slovenska oblika Jesenice pa je nastala s flektivno derivacijo iz mestnika *(v) Jesenice (palatalizacija k > c kot v otrok > otroci). Nadaljnji glasovni razvoj nemškega imena Assnigk je pripeljal do oblike Assling, ker so Nemci zamenjali slovansko pripono -nik s svojo -ling, prim. Reidling za slovensko Rudnik (v Zgornji Avstriji). Hišno ime Esslingkh je potemtakem nemški prevod slovenskega imena Jesenik oz. Jesenica. Mogoče je, da je pisec urbarja ponemčil ime Jesenica v Esslingkh, priimek Brelih pa je zapisal kot Frolich, ker je vedel, da je cerkljanski Brelich isto kot nemški Frolich. Priimek Brelih pa je prvič izpričan prav v Jesenici na Cerkljanskem leta 1598 kot Wrelich."

Alss Egkh – "Davško brdo" je ime za rubriko s prvo vpisano Šoštarjevo kmetijo, zdaj Šoštarjev kovk.

Schneidt, kasneje Schwandt (Žbont) je ime Žbontarjeve kmetije od ustanovitve leta 1564.

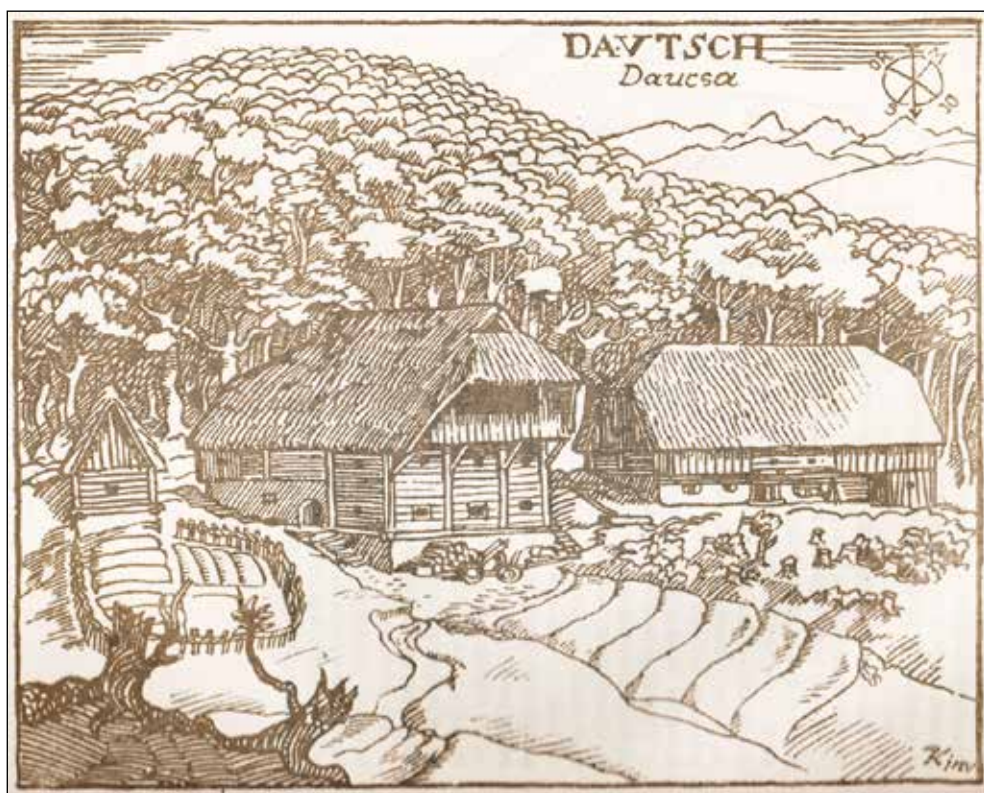
Podgoznik je postavil kmetijo na *Prauizi* (Prvič).

Davča in Visoška kronika

Pisatelj Ivan Tavčar je v zgodovinskem romanu Visoška kronika v Davčo postavil dom Margarete Wulffing, žene Izidorja Kalana. Pri branju romana ne moremo ugotoviti, če je Tavčar imel v mislih določeno domačijo. Tudi izdaji s komentarji Ivana Prijatelja⁶² in Manje Borštnik⁶³ ne dajeta nobene-ga namiga. France Planina pa piše, da naj bi Tavčar za dom Margarete Wulffing izbral kmetijo Šoštar.⁶⁴ Leta 1950 so stekle priprave na snemanje filma Visoška kronika v režiji Igorja Pretnarja.⁶⁵ Scenarij je napisal Drago Šega.⁶⁶ Scenograf Boris Kobe je pripravil skice za sceno in predmete. Posnet je bil odlomek z naslovom Snubljenje v Davči, ki prikazuje dogovarjanje o ženitvi ob koncu obiska Izidorja in hlapca Lukeža v Davči.⁶⁷ Posnetek je notranji in je bil verjetno posnet v studiu.

Snemanje filma so zaradi znižanja financ za filmsko dejavnost prekinili in ni bil nikoli dokončan. Skice in risbe, ki jih je pripravil scenarist Boris Kobe, so uporabili pri bibliofilski izdaji Visoške kronike leta 1953.⁶⁸ V knjigi je tudi Kobetova risba doma Margarete Wulffing v Davči, narejena v valvasorjevskem stilu (gl. sliko). In to je Šoštarjeva domačija, ki so jo ustvarjalci v Davči izbrali za snemanje nikoli posnetega filma!

Še nekaj je Tavčar za svoj zgodovinski roman verjetno našel v Davči, in sicer priimek Švarckobler. Priimek je nastal na kmetiji pri Robarju, v naselju Podbrdo pod Črnim vrhom (1052 m).⁶⁹ Kmetija je dober kilometer oddaljena od Rovtarja in Plašajtarja iz naselja Podporezen. Od tu je sedaj do Robarja tudi udoben dostop po cesti. Priimek se je od Robarja razširil v Podporezen in Davčo, kjer ga najdemo v 19. stoletju.

Risba Borisa Kobeta, narejena v valvasorjevskem stilu, prikazuje dom Margarete Wulffing v Davči. Koba je risbo naredil po šoštarjevi domačiji, glej fotografijo. Vir: Tavčar, Visoška kronika: 1695, str. 58. Fotografijo je posnel Alojz Demšar leta 2021.

Tabela 1. V prvih šestih stolpcih so podatki iz terzijanskega katastra: ime in priimek posestnika v obrazcu D (stolpca 1, 2), rubrika in zaporedna številka vpisa v obrazcu D (stolpca 3, 4), rektifikacijska številka in velikost kmetije (del hube, kajža) v štiftnem registru (stolpca 5, 6). Sledijo podatki iz prve zemljiške knjige, naselje in prvotna hišna številka (stolpca 7, 8). Sedanja hišna številka (prispevku uporabljamo prvotne) je v stolpcu 9, v stolpcu 10 pa hišno ime po Planina, Davča, str. 107–127 ali ZAL ŠKL 364, Zemljiškoknjižna evidenca lastnikov, domačih imen, katarstrskih občin in vložkov, 1900–1930, t. e. 245. Lega posesti, ki so v stolpcu 10 označene z *, ni znana.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
URAD DAVČA									
Jury	Frollich	Per Jeseri	1	1367	$\frac{1}{2} +$ mlin	Davča	9	17	Vrhovc
Vrban	Motshnikh	Per Jeseri	2	1368	$\frac{1}{2}$	Davča	10	14	Močnik
Laure	Frollich	Per Jeseri	3	1369	$\frac{1}{2}$	Davča	11	18	Podgojzdnik
Matheus	Schuster	Allß Egkh	1	1371	$\frac{1}{2} +$ mlin	Davča	37	46	Šostar
Lucas	Schuster	Allß Egkh	2	1372	$\frac{1}{2}$	Davča	41	51	Podgrivar
Caspar	Ambrushitsh	Allß Egkh	3	1373	$\frac{1}{2}$	Davča	44	55	Žbont
Marusha	Tushekh	Alls	1	1423	$\frac{1}{2}$	Davča	17	ni	Tušek
Thomas	Presel	Alls	2	1424	$\frac{1}{2}$	Davča	20	20	Bičkovc
Marina	Presel	Alls	3	1425	$\frac{1}{2}$	Davča	19	19	Čumer
Matthia	Presel	Alls	4	1426	travnik	Davča	–		*
Jury	Walantinshekh	Alls	5	1427	$\frac{1}{2}$	Davča	26	61	Pogorišar
Margaretha	Presel	Alls	6	1428	$\frac{1}{2}$	Davča	15	26	Močilar
Thomas	Presel Consorti	Alls	7	1429	mlin	Davča	–		skupni Močilarjev, Podmejačev in Žagarjev mlin
Jacob	Witshekh	Alls	8	1430	$1 / \frac{1}{2}$	Davča	28	65	Zaklančar
Matthia	Ambrushitsh	Justim werdo	1	1393	$\frac{1}{2}$	Davča	16	28	Žagar
Thomas	Wrez	Justim werdo	2	1394	travnik	Gorenji Novaki	–		*
Andre	Homiz	Justim werdo	3	1395	$\frac{1}{2}$	Davča	13	25	Jemc
Jacob	Tshemasher	Justim werdo	4	1396	$\frac{1}{2}$	Davča	18	29	Na Rovani
Marco	Frollich	Justim werdo	5	1397	$\frac{1}{2}$	Davča	30	31	Brolih
Jury	Frollich	Justim werdo	6	1398	$\frac{1}{2}$	Davča	34	42	Zahribar
Andre	Sturmb	Unterssasen	1	1399	$\frac{1}{2}$	Davča pri Leskovici	5	ni	Zablegošar
Marusha	Kienda	Unterssasen	2	1374	$\frac{1}{2}$	Davča	25	62	Mrovlja
Gregor	Nadissouiz	Unterssasen	3	1380	$\frac{1}{2} +$ mlin	Potok	7	15	Matevžk

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Joseph	Peternel	Unterssasen	4	1375	$\frac{1}{2}$ + mlin	Davča	27	60	Bitenc
Laure	Witschekh	Unterssasen	5	1400	$\frac{1}{2}$	Davča	36	45	V Bregu
Marina	Frollich	Unterssasen	6	1370	$\frac{1}{2}$ + mlin	Davča	39	49	Hlip
Blasi	Presel	Unterssasen	7	1401	$\frac{1}{2}$	Davča	32	39	Zg. Pustota
Stephan	Schuster	Unterssasen	8	1402	$\frac{1}{2}$	Davča	35	40	Sp. Pustota
Thonne	Mochoritsh	Unterssasen	9	1376	$\frac{1}{2}$	Davča	21	64	Podmejač
Nesha	Tshemasher	Unterssasen	10	1403	$\frac{1}{2}$	Davča	40	50	Javor
Vrsha	Frollich	Unterssasen	11	1404	$\frac{1}{2}$ + mlin	Potok	10	18	Marinkovc
Andre	Homiz	Unterssasen	12	1405	$\frac{1}{2}$ + mlin	Davča	14	23	Jemcova bajta
Hannß	Peternel	Unterssasen	13	1406	$\frac{1}{2}$ + mlin	Davča	43	ni	Špan
Marco	Kienda	Unterssasen	14	1377	$\frac{1}{2}$ + mlin	Davča pri Leskovici	1	Davča 69	Čenda
Nesha	Mochoritsh	Unterssasen	15	1378	$\frac{1}{3}$	Davča	23	63	Košan
Gregor	Nadissouiz	Unterssasen	16	1379	$\frac{1}{3}$	Davča pri Leskovici	2	Davča 70	Janez v Grapi
Caspar	Khöser	Neugereuttler	1	1382	$\frac{1}{2}$	Davča pri Leskovici	4	Davča 72	Sorčan
Martin	Presel	Neugereuttler	2	1383	$\frac{1}{3}$ + mlin	Davča pri Leskovici	3	Davča 73	Zalar
Matthia	Peternel	Neugereuttler	3	1384	$\frac{1}{3}$	Davča pri Leskovici	11	Davča 71	Krivc
Jury	Presel	Neugereuttler	4	1407	$\frac{1}{2}$ + mlin	Davča	42	52	Čemažar
Phillip	Sturmb	Neugereuttler	5	1408	$\frac{1}{3}$	Potok	9	16	Brles
Brigitta	Wrez	Neugereuttler	6	1409	$\frac{1}{3}$ + mlin	Davča	6	9	Jurež
Jury	Schwarzkobler	Neugereuttler	7	1410	$\frac{1}{3}$	Davča	7	12	Zakovkar
Margaretha	Taush	Neugereuttler	8	1411	$\frac{1}{2}$	Davča	4	7	Pstinar
Jacob	Presel	Neugereuttler	9	1412	$\frac{1}{2}$	Davča	29	34	V Dolini
Andre	Tshemasher	Neugereuttler	10	1385	$\frac{1}{3}$	Potok	11	2	Ocvirk
Hermagor	Blashitsh	Neugereuttler	11	1386	$\frac{1}{3}$	Zala	3	ni	Mohor
Marusha	Megusher	Neugereuttler	12	1387	$\frac{1}{2}$	Zala	1	ni	Kovk
Simon	Koshier	Neugereuttler	13	1388	$\frac{1}{2}$	Zala	2	1	Špeh
Gregor	Nadissouiz	Neugereuttler	14	1381	$\frac{1}{2}$ + mlin	Potok	–		Od leta 1825 del Potoka 7

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Marina	Presel	Neugereuttler	15	1413	⅓	Davča	3	4	Pavlin
Spella	Ambrushitsh	Neugereuttler	16	1414	⅓	Davča	47	57	Hrovat
Hannß	Mochoritsh	Neugereuttler	17		⅓				opuščeno
Marusha	Krembsher	Neugereuttler	18	1389	⅓	Davča	24	ni	V Gozdu
Canzian	Peternel	Neugereuttler	19	1415	⅓	Davča	2	3	Davča 2
Peter	Aussenikh	Neugereuttler	20		⅓				opuščeno
Jacob	Peternel	Neugereuttler	21	1416	⅓	Davča	1	1	Jakobč
Niclas	Kosß	Pfaffenbacher	1	1417	kajža	Potok	1	4	Gradnik
Thonne	Ranndt	Pfaffenbacher	2	1418	kajža	Potok	3	11A	Šturm
Matheus	Presel	Pfaffenbacher	3	1419	kajža	Potok	5	11	Bajtar
Gregor	Sturmb	Pfaffenbacher	4	1420	kajža	Potok	6	14	Hribovc
Marco	Pototshnikh	Pfaffenbacher	5	1421	kajža	Potok	4	13	Smrekar
Vrban	Presel	Pfaffenbacher	6	1422	kajža	Davča	8	10	Štulc
Gregor	Peternel	Tulmeinerische	1	1390	travnik	Davča	–		*
Leonhard	Resuosda	Tulmeinerische	2	1391	travnik	Davča	–		*
Margaretha	Gasser	Tulmeinerische	3	1392	travnik	Gorenji Novaki	–		*
Soseska Davča				1431	Alben Javoriana Rupa und na verch Skopischech genannndt				
URAD SORICA									
Gerra	Wallantinshekh	Neügereüttler	1	1322	kajža	Podporezen	4	4	Rovtar
Jury	Stuzin	Neügereüttler	2	1327	⅓	Podporezen	5	5	Podhočar
Caspar	Wallantinshekh	Neügereüttler	3	1328	⅓	Podporezen	3	3	Plašajtar
Marina	Torkher	Unterssasen	19	1324	⅓	Podporezen	2	Petrovo Brdo 1	Pohman
URAD HOTAVLJE									
Laure	Sluga	Neugereuttler	59	528	⅓	Davča pri Leskovici	6	Davča 76	Sluga
URAD SELCA									
Nesha	Weber	Neügereüttler	33	1763	½	Osojnik	1	1	Žagar
Mina	Weneditshitsh	Neügereüttler	28	1784	⅓	Osojnik	3	3	Štulc
Laure	Kofler	Neügereüttler	32	1762	½	Osojnik	2	2	Koblar
PODLOŽNIKI CERKVE SV.NIKOLAJA V SORICI									
Thomas	Kobler		14	14	kajža	Porezen	6	6	Majdelc
Maruscha	Tschemascher		15	15	kajža	Davča	45	ni	Robovc
Lucas	Wernad		16	16	kajža	Davča	46	58	Bernard
Clemens	Koder		17	17	kajža	Porezen	1	ni	Klemen

Arhivski viri:

NŠAL, Župnijski arhiv Sorica, Status animarum župnije Sorica 1781–1890.

NUK, Zbirka rokopisov, RI1167105, Drago Šega, *Visoška kronika*–scenarij po romanu Ivana Tavčarja, 1950.

SI-AS 1086/861 Snubljenje v Davči, filmski posnetek, 1951.

SI-AS 174, Terezijanski kataster za Kranjsko, rektificirani domicilni akti loškega gospostva: šk. 212, No. 43, Stiftregister; šk. 213, No. 28 – obrazec D za soriški urad, No. 31 – obrazec D za selški urad, No. 27 – obrazec za davški urad, No. 22 – obrazec za hotaveljski urad.

SI-AS 174, Terezijanski kataster za Kranjsko, škatla 152, Bekantnuss Tabelle urada Davča.

SI-AS 176, Franciscejski kataster za Kranjsko, protokoli katastrskih občin Sorica (L341), Zali Log (L237), Davča (L28), Leskovic (L141) (dostopni na spletni strani Arhiva RS).

SI-AS 783 Gospostvo Škofja Loka, knjige 6 (urbar 1501), 7 (urbar 1560), 12 (urbar 1584–1588), 13 (urbar 1586), 15 (urbar 1610), 18 (urbar 1630), 29 (urbar 1688–1694), 30 (urbar 1709–1714).

Škofijski arhiv Koper, ŽA župnije Dolenji Novaki, Statusa animarum 1846 in 1857–1877.

ZAL-ŠKL 364, Zemljiška knjiga Gospostva Škofja Loka, t. e. VII, VIII, IX.

ZAL-ŠKL, D–119, Urbar s popisom lazov za leto 1587, original BayHStA, HL–4, Fasz. 42/221.

ZAL-ŠKL, D–93, št. pos. 893–894, Die vischwasser in der herschafft Laackh, original v BayHStA, HL 3, Rep 53, fasc. 215, št. 18.

ZAL-ŠKL, D–119, Register novin (Neugereut) na loškem gospostvu za leto 1622, original v HL–4, Fasz. 42/221.

ZAL-ŠKL, D–134, Urbarium Herrschaft Lackh 1612, original v HL–3, Rep. 53, Fasz. 300/5. Urbarium Herrschaft Lackh 1615, original v HL–3, Rep. 53, Fasz. 300/8.

Literatura:

Andrejka, Rudolf: Župani Selške doline v letih 1500–1800, *Glasnik muzejskega društva za Slovenijo*, 14, 1933, str. 95–102.

Blaznik, Pavle: Zahodna meja loškega gospostva po urbarju iz 1630 in po skici iz 1771. *Loški razgledi* 16, 1969, str. 105–111.

Blaznik, Pavle: *Kolonizacija Selške doline*. Ljubljana, Leonova družba, 1928.

Blaznik, Pavle: *Škofja Loka in loško gospostvo: (973–1803)*, Škofja Loka, Muzejsko društvo, 1973.

Blaznik, Pavle: Zahodna meja loškega gospostva po urbarju iz 1630 in po skici iz 1771. *Loški razgledi* 16, 1969, str. 105–111.

Božičko, Marjeta: Ivan (Janez) Prezelj – Podgrivarjev ata (1886–1979), *Železne niti* 17, 2020, str. 61–69.

Darilni listini cesarja Otona II. iz leta 973 o dodelitvi loškega ozemlja škofiji v Fresingu (Izvirno besedilo; Slovensko besedilo). *Loški razgledi* 20, 1973, str. 11–16.

Demšar, Vincencij: Stavbe in njih lastniki v katastrski občini Zali Log, *Železne niti* 4, 2007, str. 245–258.

Demšar, Vinko: Farji Potok /Potok/, Kocjanova domačija in njeni nasledniki. *Loški razgledi* 52, 2005, str. 247–257.

Gorenjevaško in Hotaveljsko skozi čas: bogastvo preteklosti za izzive prihodnosti, Gorenja vas: Krajevna skupnost, 2020.

Höfler, Janez in Klemenčič, Jakob: *O prvih cerkvah in župnijah na Slovenskem*. Viharnik, 2016, str. 34–46.

Kejžar, Ivan: Soriška ledinska imena. *Loški razgledi* 49, 2002, str. 143–183.

Kos, Franc: *Doneski k zgodovini Škofje Loke in njenega okraja*. Ljubljana: Matica Slovenska, 1894.

Kos, Milko: Zemljiške razmere po Selški dolini leta 1630 II. *Carniola* 2, Muzejsko društvo za Kranjsko, 1911, 260–286.

Leben Seljak, Petra in Demšar, Alojz: *Knjiga hiš na Žirovskem*. Ljubljana: Pegaz International, 2010.

Ljudska pravica, 27. oktobra 1951.

Markelj, Miha: *Višinska kolonizacija zgornjega dela Selške doline: primer razvoja posestne in populacijske strukture tirolske naselitve iz konca 13. stoletja*, doktorska disertacija, Koper: [M. Markelj], 2019.

Müllner, Alfons: *Geschichte des Eisens in Krain, Görz und Istrien*. Halm und Goldmann, 1909.

Planina, France: *Škofja Loka s Poljansko in Selško dolino*. Občinska kulturna skupnost, 1976.

Planina, France: Davča in Podporezen (Geografska in gospodarska slika). *Loški razgledi* 18, 1971, str. 107–127.

- Štukl, France: Prispevki k poznavanju domačih imen v zvezi z upravnimi funkcijami. *Drevesa* 4, št. 1, 1997, str. 4–15.
- Tavčar, Ivan: *Zbrano delo, šesta knjiga*, Ljubljana, Državna založba Slovenije, 1956.
- Tavčar, Ivan: *Tavčarjevih zbranih spisov VI. zvezek*, Ljubljana, Tiskovna zadruga, 1921.
- Tavčar, Ivan: *Visoška kronika: 1695*, Ljubljana: Mladinska knjiga, [1953?] COBISS.SI-ID – 2163338.
- Torkar, Silvo: K vprašanju poselitve Podporezna. *Kronika* (Ljubljana) 44, 1996, str. 26–29.
- Torkar, Silvo: *Zgodovinska antroponimija in toponimija vzhodne Tolminske*. Ljubljana: Založba ZRC, 2020.
- Torkar, Silvo: Krajevni imeni Davča in Avče: substrat (keltski, romanski), adstrat (furlanski), superstrat (nemški) ali slovanska dediščina? V: *Zahodna Banjska planota skozi čas: o geografiji in botaniki, arheologiji, stavbarstvu cerkvà, zgodovini, ljudeh in etnološki dediščini ter jeziku zahodne Banjske planote*: [krajevne skupnosti Kal nad Kanalom, Levpa, Avče, 2018, str. 347–357.

Opombe:

- 1 Planina, *Škofja Loka*, str. 171. Planina, *Davča*, str. 107–127.
- 2 Blaznik, *Škofja Loka*, str. 191–193. Blaznik, *Kolonizacija Selške doline*, str. 84–90.
- 3 Planina, *Davča*, str. 111. Blaznik, *Škofja Loka*, str. 191–193. Blaznik, *Kolonizacija Selške doline*, str. 84–90.
- 4 Torkar, K vprašanju Podporezna, str. 26–27.
- 5 SI-AS 174, Terezijanski kataster za Kranjsko, škatla 213.
- 6 SI-AS 174, Terezijanski kataster za Kranjsko, škatla 212.
- 7 ZAL-ŠKL 364, Zemljiška knjiga Gospodstva Škofja Loka.
- 8 ZAL-ŠKL, D–134.
- 9 ZAL-ŠKL, D–119, Urbar s popisom lazov za leto 1587.
- 10 ZAL-ŠKL, D–119, Register novin.
- 11 Planina, *Davča*, str. 111–114.
- 12 Planina, *Davča*, str. 112.
- 13 Torkar, *Zgodovinska antroponimija*, str. 51–160.
- 14 Kos, *Doneski*, str. 17–18.
- 15 Dva Prezlja: Kos, *Doneski*, str. 29. Tretji je Tomaž Prezelj, vpisan pred rubriko Unterssasen v uradu Sorica: AS 783, knj. 7, urbar 1560.
- 16 Planina, *Davča*, str. 113.
- 17 Planina, *Škofja Loka*, str. 173.
- 18 Planina, *Davča*, str. 112.
- 19 Božičko, Ivan (Janez) Prezelj – Podgrivarjev ata, str. 69.
- 20 Andrejka, Župani Selške doline, str. 102.
- 21 Planina, *Davča*, str. 113.
- 22 Štukl, *Drevesa*, str. 7.
- 23 Andrejka, prav tam.
- 24 NŠAL, Župnijski arhiv Sorica, Urbar župnijske cerkve v Sorici iz leta 1774.
- 25 Kejžar, Soriška zemljepisna imena, str. 177–178.
- 26 Demšar Vincencij, Stavbe in njih lastniki, str. 245–258.
- 27 Torkar, *Zgodovinska antroponimija*, str. 93, 150.
- 28 Planina, *Škofja Loka*, str. 170–171.
- 29 Demšar, V. Stavbe in njih lastniki, str. 256.
- 30 Demšar, Farji Potok, 247–257.

- 31 Demšar, Farji Potok, 247–257.
- 32 Torkar, K vprašanju poselitve Podporezna, str. 26–29.
- 33 Pisec urbarja je prepisal urbar iz prejšnjega leta, spremembe pa so dopisali med letom, običajno z drugo pisavo. Blaznik, *Kolonizacija Selske doline*, str. 89–90.
- 34 Tulmeiner: je prišel iz tolminskega gospostva.
- 35 Torkar, *Zgodovinska antroponimija*, str. 51–160.
- 36 Gorenjevaško in Hotaveljsko skozi čas, str. 107–108.
- 37 Kos, *Doneski*, str. 17, 24, 26, 27, 30. Priimek tudi v koroškem uradu, uradu Brode in uradu Rudno.
- 38 Kos, *Doneski*, str. 17.
- 39 Kos, *Doneski*, priimek tudi v Todražu, Gorenji Dobravi.
- 40 Leben, Seljak in Demšar, *Knjiga hiš na Žirovskem*, str. 350.
- 41 Priimek tudi v Pozirnu v Selški dolini.
- 42 Markelj, *Višinska kolonizacija zgornjega dela Selske doline*, str. 77 in 79.
- 43 Ime kmetije Schwandt je prvič vpisano 1660, prej Schneidt. Žbont je pogosto ledinsko ime na soriškem ozemlju. Kejžar, *Soriška ledinska imena*, str. 143–183.
- 44 Leta 1560 sta imela priimek Tavčar gruntarja v Krnicah nad Kopačnico in v Gorenjih Brdih, v Krnicah je bil tudi priimek Rupar.
- 45 Torkar, *Zgodovinska antroponimija*, str. 150.
- 46 SI-AS 783 Gospostvo Škofja Loka, urbar 1560, urbar 1563.
- 47 Demšar, Farji Potok, str. 247–257. Morda bi predhodnice kmetij Potok 1, 3–6 in Davča 8 lahko bili lazi v uradu Davča, vpisani leta 1587, gl. Urbar s popisom lazov za leto 1587, ZAL, D–119, original BayHStA, HL–4, Fasz. 42/221.
- 48 Kos, Zemljiške razmere po Selški dolini leta 1630, str. 283.
- 49 Torkar, K vprašanju poselitve Podporezna, str. 26–27.
- 50 AS 174, Terezijanski kataster za Kranjsko, škatla 152, Bekanntnuss Tabelle županije Davča.
- 51 NŠAL, Župnijski arhiv Sorica, Status animarum župnije Sorica 1781–1890.
- 52 Škofijski arhiv Koper, župnija Dolenji Novaki, Statusa animarum 1846 in 1857–1877.
- 53 Darilni listini cesarja Otona II. iz leta, str. 14.
- 54 Blaznik, Zahodna meja loškega gospostva, str. 105–111.
- 55 Höfler, O prvih cerkvah in župnijah na Slovenskem, str. 34–46.
- 56 die Ort aber gegen Rabidnischega berda bis zum Bach Cottauglia und gegen Sorz oder Scurizza bis zum Bach dauza, mehr auf ein Ort petroua berda genannt. Gl. Müllner, Geschichte des Eisens, str. 635.
- 57 Die vischwasser in der herschafft Laackh, ZAL, D–93, št. pos. 893–894 B, original BayHStA, HL 3, Rep 53, fasc. 215, št. 18.
- 58 Urbar s popisom lazov za leto 1587, ZAL, D–119, original BayHStA, HL–4, Fasz. 42/221.
- 59 Müllner, Geschichte des Eisens, str. 635.
- 60 Torkar, Krajevni imeni Davča in Avče, str. 347–357.
- 61 Pogovor s Silvom Torkarjem preko elektronske pošte, 7. junija 2021.
- 62 Tavčar, Tavčarjevih zbranih spisov VI. zvezek, str. 405–418.
- 63 Tavčar, Zbrano delo, šesta knjiga, str. 381–419.
- 64 Planina, *Škofja Loka*, str. 172.
- 65 Ljudska pravica, 27. oktobra 1951.
- 66 NUK, RI1167105, Drago Šega, *Visoška kronika* – scenarij po romanu Ivana Tavčarja.
- 67 SI-AS 1086/861 Snubljenje v Davči, filmski posnetek, 1951.
- 68 Tavčar, *Visoška kronika*: 1695, str. 58.
- 69 Torkar, *Zgodovinska antroponimija*, str. 154.

